

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS,

DE

ARTIS OBSTETRICIAE HODIERNORUM PRAE VETERUM PRAESTANTIA, RATIONE PARTUS NATURALIS.

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS,

DE

ARTIS OBSTETRICIAE HODIERNORUM PRAE VETERUM PRAESTANTIA, RATIONE PARTUS NATURALIS,

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

EX AUCTORITATE RECTORIS MAGNIFICI

EDUARDI SANDIFORT,

MED. DOCT. MEDICINAE, ANATOMES, ET CHIRURGIAE PROFESSORIS ORDINARII,

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI *Consensu*,
& *Nobilissimæ* FACULTATIS MEDICÆ *Decreto*,

PRO GRADU DOCTORATUS,

Summisque in MEDICINA Honoribus ac Privilegiis rite
et legitime consequendis,

Publico examini submittit

NICOLAUS VAN DER EEM,
HAGA-BATAVUS.

Ad diem XXIV. *Januarii* MDCCLXXXIII. *H. L. Q. S.*

LUGDUNI BATAVORUM,

APUD { JACOBUM DOUZY, ET ABRAHAMUM ET JANUM HONKOOP. } 1783.

V I R O

NOBILISSIMO, DOCTISSIMO,

ABRAHAMO KAPPELHOFF,

M. D.

PRACTICO AMSTELAEDAMENSI FELICISSIMO, COGNATO SPECTATISSIMO, DE ME, STUDIISQUE MEIS OPTIME MERITO,

S A C R U M.

P R O Œ M I U M.

Si Medicinae annales lustremus, &, quae singulae Artis Salutiferae partes vicissitudines ac fata subierunt, attento perpendamus animo, merito mirabimur, nullam inter hasce inveniri, quae adeo lentos & tardos fecit progressus, quam Embryulciam, etsi nec pauciora nec minus momentosa Humano Generi commoda ac beneficia largiatur. Veteres enim utilissimam hanc Artem minime pro dignitate sua excoluerunt, ita ut non tantum maximis defectibus & hiatibus scateant, quae de ea tradiderunt, verum & praeceptis abundent vel ineptis, quae tollendis partus obstaculis minime sunt idonea, vel etiam nocivis, quae non nisi cum matris foetusque detrimento ad usum vocari possunt. Neque meliora docuerunt insecuta secula, quin imo tanta in iis fuit praestantissimae Artis calamitas, ut, inter abjectissimas atque vilissimas reposita, aniculis & ex infima populi fece mulierculis tota demandata fuerit, quae tot nugis, superstitionibus, erroribusque eam defoedarunt, ut Artis nomine prorsus indigna, nullis adstricta regulis, in parturientis haud minus quam foetus damnum adhibita fuerit. At longe alia methodo processerunt Recentiores, inprimis Hodierni, qui illam ab omnibus sordibus, quibus tamdiu squaluerat, repurgarunt, & ex tenebris istis, quibus per tantum temporis spatium oppressa fuerat, ereptam in clarissima luce collocarunt; etsi enim a Mauricaeo *atque* Deventero *jam multum emendata & adaucta sit, plurimum tamen abfuit ab eo fastigio, ad quod, praeeunte inprimis* Smellio *atque*

Le-

LEVRETO, *nostra aetate evecta fuit, ut nunc demum Artis rationalis & Scientiae nomine insigniri mereatur.*

Atque eximia illa Recentiorum in Artem Obstetriciam merita, una cum amicissimo commilitone L. VAN LEEUWEN, *cum pro gradu Doctoratus Specimen nobis esset conscribendum, paulo prolixius pertractare, & ex praecipuis Artis momentis ostendere conabimur; ita ut, dum ego in hac Dissertatione hanc Embryulciae hodiernae praestantiam ratione Theoriae & Partus Naturalis demonstrare annitar, ille eandem ratione Partus Difficilis & Praeternaturalis sit comprobaturus. In hoc autem examine inprimis id agemus, ut Veterum Graecorum, Latinorum, &, qui eos secuti sunt, Arabum doctrinam, cum probatissimis Recentiorum praeceptis atque inventis comparemus; alia vero inutilia, aut a medii aevi Scriptoribus prolata, siquidem vel a Veteribus manaverint, vel inepta magis etiam contineant, omittamus. Caeterum B. L.*

Da veniam scriptis, quorum non gloria nobis
Caussa, sed utilitas, officiumque fuit.

DIS-

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS

DE

ARTIS OBSTETRICIAE HODIERNORUM PRAE VETERUM PRAESTANTIA, RATIONE PARTUS NATURALIS.

SECTIO PRIMA.

ANATOMICA QUAEDAM AD ARTEM OBSTETRICIAM SPECTANTIA.

CAPUT PRIMUM.

DE PELVI.

Vetustissimis temporibus etsi non plane inculta fuerit, primarium totius Medicinae fundamentum, Anatome, ut vel unus HEROPHILUS tercentum dicatur sua manu incidisse cadavera, quin & spirantium viva aperuisse corpora, nec minori laude ornatus fuerit ERASISTRATUS (*a*): illa tamen, quae ad

(a) Conf. inprimis summorum virorum BOERHAAVII & ALBINI praefatio ad Editionem VESALII.

ad nos pervenerunt, adeo imperfecta atque defectuosa deprehenduntur, ut, nisi Recentiorum inventa praelucerent, densis tenebris momentosa illa Medicinae pars obruta, atque sepulta jaceret.

Exemplo sit ipsa Pelvis, quae, licet ossea sit, nec multa praeparatione indigeat, adeo inaccurate a Veteribus descripta fuit, ut vix praeter nomina horum ossium apud illos occurrant, sicuti ex HIPPOCRATE patet, cujus Osteologiam collegit RIOLANUS (*b*), nec aliquid memorabile hisce addidit GALENUS (*c*): CELSUS tamen aliquanto perfectiorem hujus cavi descriptionem exhibuit, notavitque jam differentiam inter pelvim foemininam & virilem, dicit enim: *pecten os rectius in viris, recurvatum magis in exteriora in foeminis, ne partum prohibeat* (*d*): quae autem circa hanc materiem reliqui Graeci & Arabes tradiderunt, vix memoratu digna sunt; in GALENI enim verba jurantes studiose eadem repetebant, quin tamen proprio Marte quid efficerent.

Excusso tandem auctoritatis jugo, insurrexerunt nonnulli, qui sedula C. H. inspectione & incisione erronea detegebant, novaque aut praetervisa accurate describebant, unde & in examine horum ossium longe melius processerunt, ut ex VESALIO atque EUSTACHIO apparet, quorum libri hodienum etiam summo cum fructu consuli possunt.

Nostra vero aetate uti tota Anatome, ita etiam haec pars absolutissime pertractata fuit a Celeberrimis Anatomicis, WINSLOW, ALBINO, SMELLIO, CAMPER, nec non Clar. Praeceptore SANDIFORT, qui perfectissimam horum ossium descriptionem dederunt, eaque pulcerrimis Iconibus illustrarunt, simul-

(*b*) Vid. *Oper. p.* 533. (*c*) In *Libr. de ossibus. C.* 20. (*d*) In *Libr. de Medic.* 8. *C.* 1. *p.* 506. *Edit.* ALMELOV.

ſimulque etiam nexum eorundem ope ligamentorum quam optime nobis exhibuerunt, quorſum etiam referendus WEITBRECHT (*e*) & BENTELY (*f*): horum autem plurimi oſſa pelvis per veram articulationem inter ſe conjungi demonſtrarunt, inprimis ALBINI, HUNTER, CAMPER, SANDIFORT, & Cl. Praeceptor BONN, qui omnia ad hoc argumentum ſpectantia collegit, atque egregiis obſervationibus eadem confirmavit (*g*), quibus etiam addi poſſunt BENTELY (*h*) & J. G. WALTER (*i*): quapropter hiſce non immorantes praecipua tantum notabimus momenta, quae ad ſcopum noſtrum propius pertinent, & arctiorem habent cum Arte Obſtetricia nexum, unde manarunt multa egregia praecepta, quae Embryulciam ad tantum hodie evexerunt culmen, & Veteribus plane incognita & neglecta fuerunt.

Inprimis autem hic in cenſum venit utiliſſima illa pelvis diviſio in aperturam ſuperiorem, inferiorem, & cavum intermedium, quorum diverſam magnitudinem ac dimenſiones juxta varias diametros ſumma cura definiverunt primi SMELLIE (*k*) & DE WIND (*l*); etſi enim BURTON jam ante hos viros ſuum librum ediderit, atque in eo has dimenſiones notaverit (*m*); probabile tamen eſt, illum ex SMELLII praelectionibus hauſiſſe omnia ea, quae huc ſpectant, ut notat CAMPER (*n*), qui ibidem etiam varias pelvis menſuras juxta SMELLIUM, DE WIND & BURTONUM recenſet, ſuasque addit quam accuratiſſime captas.

Notandum vero, hos omnes Auctores omiſiſſe diametros pelvis obliquas, ea-

(*e*) *Syndesmolog. Sect.* 4. (*f*) In *Diſſ. de Sectione Synchondr. oſſium pubis.* Argent. 1779. §. 8—10. (*g*) In *Verhandel. van het Bataafsch Genootſchap*, *T.* 3. *p.* 251. (*h*) *L. c.* §. 7. (*i*) *De Diſſectione Synchondr. oſſium pubis*, Berolin. 1782. (*k*) Vid. *a treetije on the theory and practice of Midwifery*, *Book* 1. *Chapt.* 1. *Sect.* 3 *T* 1. *p* 78. (*l*) *'t Geklemd hoofd geredt*, *p.* 85. (*m*) *An eſſai towards a complete new ſyſtem of Midwif.* Lond. 1751. (*n*) In *praef. ad Edit. Belgic.* MAURICAEI *p.* 3.

earumque dimenſiones, quas tamen recte notarunt LEVRET (*n**), STEIN (*o*), SAXTORPH (*p*), PLENCK (*q*), & BAUDELOCQUE (*q**), & hae maximae eſſe deprehenduntur, licet in pelvi carne veſtita non adeo videantur; ad has autem inprimis eſſe attendendum in partus negotio, poſtea patebit.

Hae tamen dimenſiones, quamquam ut plurimum in bene formata pelvi eam habent relationem, ut in apertura ſuperiore conjugata minor ſit, major autem transverſa & obliqua diameter, atque contraria obtineat ratio in ora inferiore, vix ad certas poſſunt determinari regulas; variae enim inveniuntur in diverſis ſubjectis, uti ex obſervationibus plurimum venerandi Praeceptoris & Promotoris Celeb. VAN DOEVEREN, (cujus inſignem erga nos benevolentiam ſatis praedicare non poſſumus,) notavit Doct. J. RIPPING (*r*), & hinc repetenda inſignis varietas menſurarum, quae apud CAMPERUM l. c. inveniuntur.

Cum hiſce pelvis dimenſionibus inſtituta fuit capitis maturi infantis comparatio, cujus varias diametros propterea obſervarunt, atque ſingularum rationem ac magnitudinem ſedulo annotarunt obſtetricantes: de quibus conſulantur CAMPER (*s*), STEIN (*t*), PLENCK (*u*), BAUDELOCQUE (*v*), aliique.

Neque in hiſce ſubſtitit obſtetricantium induſtria, varios praeterea modos indicarunt, quibus in vivis etiam cognoſci poſſit pelvis capacitas atque forma; ita BAUDELOCQUE ad determinandas aperturae ſuperioris diametros, ſuadet menſura-

(*n**) Vid *l'Art des accouchem.* Paris 1766. *Edit.* 3. §. 31. qui tamen in eo errat, quod a vulgari conſuetudine recedens conjugatam transverſâ majorem vocet. Conf. etiam *Obſervat. ſur les accouchem. labor.* Paris 1770. *p.* 136. etſi in poſteriore harum obſervationum volumine, *Suite des obſervat. p* 151. vulgarem ſententiam & dictionem ſequi videatur. (*o*) *Anleitung zur Geburtshülfe*, Caſſell 1777. *Edit.* 2. *T.* 1. § 41. *Tab.* 1. *fig.* 2. (*p*) *Theoria de diverſo partu*, *p.* 16. (*q*) *Elem. Art. Obſtetr.* Vienn. 1781. *p* 14. (*q**) In *l'Art des accouchem.* Paris 1781. *T.* 1. §. 70. *Tab.* 2 & 3. (*r*) In *Diſſ. de pelvi. L. B.* 1776. *p.* 7. (*s*) *L c p.* 5. & *Auctor. ibi laudat.* (*t*) *L. c.* § 401. *Tab.* 2. *f.* 2 & 3. & *Kurze beſchreibung eines Baromacrometers und eines Cephalometers*, Caſſell 1775. (*u*) *L. c. p.* 27. (*v*) *L. c. T.* 1. §. 425.

ſurare diſtantiam, quae eſt inter proceſſum ſpinoſum ultimae lumborum vertebrae & medium montem veneris, tum & a latere inter ſpinas anteriores & ſuperiores oſſium Ilii; harum autem prior ſi 7 aut 8 poll. aequat, altera vero 8 aut 9 poll. in foeminis modice obeſis, bonam pronunciat pelvis ſuperioris conformationem (*w*), & huic ſcopo optime inſervire poſſet inſtrumentum a STEINIO inventum, Cephalometer dictum, in cujus ſcala magnitudo corporis menſurandi exacte notatur (*x*). Sed fallax nimium videtur haec methodus, quam ut tuto commendari poſſit; diverſa enim obeſitas in variis foeminis lubricum valde reddit hoc de veris pelvis diametris judicium; quibus accedit, quod in muliere, utut recte extus conſtituta videatur, adeſſe tamen poſſint exoſtoſes, ſimiliaque, quae pelvim reddunt anguſtiorem: hinc & ipſe BAUDELOCQUE illam encheireſin rejicit (*y*), quotiescunque ſtatus foeminae permittat, ut vel digitus vel tota manus vaginae immitti poſſit. Idcirco STEINIUS accuratius pelvis magnitudinem definire conatus eſt inſtrumento quodam, cujus ope in ipſo Corpore conjugatae inprimis magnitudinem dijudicat, Pelvimetrum vocat (*z*); & ſane hoc in parturientibus cum fructu adhiberi poteſt, quem tamen in finem ſola manu vel digitis facta exploratio exercitato obſtetricanti ſufficit, adeo ut nonnulli teſtentur, praecipue JOHNSON (*a*) & BAUDELOCQUE (*b*), ſe hac ratione omnes pelvis dimenſiones determinare poſſe ad lineam usque. Aperturae autem pelvis inferioris facile etiam cognoſci poſſunt, digitis oſſi Sacro & arcui oſſium Pubis, aut tuberibus Iſchii applicatis; conf. prae caeteris DE LEURYE (*c*) & BAUDELOCQUE (*d*).

Tan-

(*w*) *L. c. T.* I. §. 123. & in parvo compendio *Chap.* 2. *Art.* I. *Sect.* 8. (*x*) Vid. *Programm. laudat. fig.* 6. (*y*) *L. c. T.* I. §. 128. (*z*) Vid. *Programm. von Pelvimeter*, Caſſell 1775. (*a*) In *a new Siſtem of Midwif.* Lond. 1769. p. 287. (*b*) *L. c.* §. 129. (*c*) In *Traité des accouchem.* Paris 1770. §. 153. (*d*) *L. c.* §. 127.

Tandem & ab obstetricantibus pelvis axis observata fuit, quae materia etsi a DEVENTERO passim in opere suo (*e*) memoretur, atque a SMELLIO indicetur (*f*), uberius tamen LEVRET (*g*) & ROEDERER (*h*) hac de re egerunt; neuter vero pelvis axis justam ideam habuit, in errorem enim inducti sunt ex eo, quod censuerint, hanc per unicam lineam eamque rectam posse exprimi, non attendentes ob diversam pelvis altitudinem, qua a posteriore parte longe profundior est, quam ab anteriore, variam quoque esse diametrorum inclinationem, adeoque variam axium eas secantium directionem: hinc factum est, ut VAN DEVENTER (*i*), SMELLIE & LEVRET superioris tantum pelvis aperturae axin descripserint; linea enim, quam axin vocant, ne transit quidem per oram inferiorem, sed juxta os Coccygis aut finem ossis Sacri terminatur; in contrarium vero vitium incidit ROEDERER, qui non nisi aperturae inferioris axin exhibuit. Hos errores primus correxisse videtur BANG (*k*), qui tres notavit in pelvi axes, aperturae scil. superioris, inferioris & cavi, quae omnes aliam servant inclinationem, & ex quarum confluxu integrae demum pelvis axis constituitur, huic assensum praebent STEIN (*l*), PLENCK (*m*) & BAUDELOCQUE (*n*).

Quantos autem usus in arte habeant ea, quae hucusque de pelvi tradidimus, facile apparebit, si modo ad sequentia attendamus; ac

I°. quidem ex divisione illa in aperturas & cavum, varium partus naturalis progressum accurate determinare, ac de ejus duratione & termino judicium ferre docemur. In partu autem difficili ac praeternaturali, cum diversa re-

(*e*) *Nieuw ligt voor Vroedmeesters*, Amsterd. 1765. (*f*) *A Sett of Anatomic. Tables. Tab.* 2. & in *treatise &c. Book* 1. *Chap.* 1. *Sect.* 2. *T.* 1. *p.* 76. (*g*) In *l'Art des accouchem. Part.* 1. *Chap.* 1. *Art* 1. *Sect.* 6. *p.* 7. (*h*) In *Elem. A. O. Edit.* WRISBERG. *C.* 1. §. 5. & in *Programm. de axi pelvis, in Opusc. p.* 18. (*i*) *L. c. fig.* 9. (*k*) In *Tentam. Medic. de mechanismo partus*, Havniae 1774. (*l*) *L. c. T.* 1. §. 72. (*m*) *L. c. p.* 15. (*n*) *L. c. T.* 1. §. 78 & 79.

requirantur auxilia pro diverſa, quam infans intravit, pelvis parte, exinde elucescit, quanti uſus ſit accurata hujus diviſionis obſervatio, ne perverſa eligantur adminicula, quibus iniquis hiſce partubus ſuccurratur.

II°. Ex comparatis pelvis foetusque dimenſionibus, tam inſignia fluxerunt commoda, ut totius Embryulciae rationalis baſis ac fundamentum haec doctrina dici mereatur; cum enim univerſa Ars Obſtetricia hoc problemate contineatur, ut cognita pelvis magnitudine ac forma, ex ea ducatur infans, cujus figura & volumen data ſunt, ſequitur, abſque hac diametrorum cognitione ſolvi non poſſe hoc problema, id eſt, fœtus ex pelvi eductionem. His nituntur omnes encheireſes, quae in partu difficili ac praeternaturali in uſum ſunt trahendae, ut majores foetûs dimenſiones reſpondentibus in pelvi diametris accommodentur, atque ita facilior reddatur infantis protractio. Praeterea ſi a ſtatu naturali recedant variae hae pelvis foetusque menſurae, vitiata inter utramque proportione, methodis antea laudatis indagari etiam poſſunt varii gradus receſſûs a ſtatu naturali, atque exinde concluſio formari, quaenam in uſum ſint trahenda, an ſola manu, an inſtrumentis & quibusnam partus ſit expediendus. Et cum in virginibus pelvis menſuras explorare etiam docuerint obſtetricantes, ſumma aliquando eſt hujus adminiculi utilitas, cum de matrimonio ineundo Embryulci conſilium quaeritur, ad examinandum, num prave ſtructae ſint, & praeprimis num oſſea pelvis ſe non habeat juxta dimenſiones naturae conſuetas, à quibus ſi multum aberrare deprehendantur; illae virgines a connubio removendae, ut ipſis vita ſervetur, alias in doloribus terminanda (n*).

III°. Ad

(n*) Conſ. inprimis hac de re P. BOUNDER *diſſ. de nova methodo removendi a partu omnia, quae praevideri poſſunt, obſtacula.* Argentor. 1775. & egregium opus doct. J. P FRANCK *Syſtem einer Volſtänd. Mediciniſchen Polizey*, Manh. 1779. *I. B. II. Abtheil. III. Abſchn.* §. 13. p. 340.

III°. Ad axin pelvis quod attinet, cum obſervatione conſtiterit in partu naturali infantem juxta varias haſce axium directiones per pelvim transire, & inſignia naſci obſtacula, ſi ab hac via aberret, exinde egregium illud praeceptum ortum fuit, omnia partus tam naturalis quam praeternaturalis adminicula ita eſſe dirigenda, ut ſecundum has axes foetus producatur, & pelvis anguſtias permeët, cujus praecepti maxime generalis eſt utilitas.

Quanta itaque ſit Artis hodiernae prae veteri praeſtantia, haec breviter notata abunde probant; cum enim nihil de hiſce tradiderint, quae totius Embryulciae principia continent, & quibus omnia Artis praecepta ſuperſtructa eſſe debent, jam in limine hujus Diſſertationis apparet, Veterum Embryulciam admodum imperfectam, ac noſtra longe inferiorem eſſe.

CAPUT SECUNDUM.

DE UTERO.

Si Antiquorum monumenta evolvamus, plures invenimus, qui de humano utero diſſerentes eandem illi tribuerunt fabricam, ac in brutis, unde per pravam analogiam ad hominem, in quo has partes numquam erant contemplati, concluſerunt; alii tamen diverſam ab animalibus harum partium in homine ſtructuram indicarunt, at plerique obſcure, confuſe, nec ad uſum noſtrum ſatis idonee.

Prioribus certe adnumerari debet Hippocrates, qui ſinus & cornua utero tri-

tribuit, qualia in brutis confpici folent (*o*): fimilia habet ARISTOTELES (*p*), qui tamen adfectationem illam dextri vel finiftri lateris, quam alteri fexui adfcribit HIPPOCRATES, refutat (*q*); hifce etiam accenferi debet GALENUS, qui afferit, *mulierem uterum habere, qualem vaccam & capram* (*r*), nec cornua GALENI pro tubis Falloppianis accipi poffe, uti vult RIOLANUS (*s*), patet ex eodem loco *de ufu partium*, ubi dicit, *duas effe matrices in unum collum definentes*; nifi cum Cl. H. P. LEVELING concludere velimus, GALENUM humana corpora fecantem forte in uterum bicornem incidiffe, quae tamen opinio haud videtur probabilis (*t*): porro ad hanc claffem pertinet ORIBASIUS, qui fua ex GALENO depromfit (*u*), quem deinde fecuti funt Arabes, uti patet ex AVICENNA (*v*).

Veriora autem de utero tradiderunt inter Veteres CELSUS, qui de cornubus, aut finubus, non loquitur, neque tamen diftincte humanum defcripfit uterum, etfi de ligamentis latis jam mentionem facere videatur; dicit enim, *Iliis foeminae latera fua innectit* (*w*): SORANUS EPHESIUS, qui ante GALENUM juxta HALLERUM vixit, nonnulla habet ex humana Anatome defumta; uterum enim nusquam bicornem facit, & diferte negat, ut in animalibus convolutum effe, nec male cum cucurbitula medica comparat; fundum quoque ei tribuit, & in humeros, & oftium, & cervicem duplicem illum diftinguit (*x*): eandem defcriptionem ex SORANO habet ORIBASIUS (*y*). Cum hifce etiam

(*o*) Vid. *Libr. de natura pueri* p. 248. FOËS. Conf. *Sect.* 5. *Aph.* 48. & inprimis *Libr. de fuperfoet* p. 260. in init. (*p*) *De generat. Animal. L.* 1. *C.* 3. & *Hift. Anim. L.* 3. C. 1. (*q*) *H. A. L.* 7. *C.* 3. (*r*) *De diffect. vulvae*, *C.* 3. Conf. *de ufu partium L.* 14. C. 4. (*s*) *Anthropograph. L.* 2. *p.* 180. (*t*) Vid. *diff. de utero bicorni*, Anglipoli 1781. (*u*) Vid. *Collect. Medicin. in Art. Medic. princip.* STEPHAN. *C.* 29. *p.* 541. (*v*) *L. Caron.* 3. *Fen.* 21. *tract.* 1. *C.* 1. *p.* 704. Bafil. 1556. (*w*) *L.* 4. *C.* 1. *p.* 185. in fine. (*x*) Conf. HALLER. *Bibl. Anatom. T.* 1. *p.* 72. (*y*) *L. c. L.* 24. *C.* 31. *p.* 542.

etiam conveniunt, quae habet MOSCHIO (*z*), qui iconem addit satis tolerabilem: RUFUS EPHESIUS, etsi ipse manifeste indicet, nil nisi butorum Anatomen se traditurum (*a*), nonnulla tamen habet, quae SORANI descriptioni sunt similia; adeoque ex illo vel alio quodam Auctore videntur depromta (*b*): tubas Falloppianas jam eidem cognitas fuisse nonnulli putant, quos refellit NOORTWYK (*c*). Aëtius uterum cum vesica comparat, cornubus sublatis, quae cornua semen ad uterum ex testibus deferunt (*d*); mirandum tamen, quod hanc structuram in vaccis aut capris melius etiam apparere in fine ejusdem Libri tradat, quas ideo dissecandas commendat (*e*); quapropter, quae vera de utero habet, ex alio Auctore pariter nata videntur. Undè liquet, Veteres imperfecte admodum uterum descripsisse, plerosque autem non ipsos in has partes inquisivisse, verum ea tantummodo repetivisse, quae priores retulerant. Ipse MUNDINUS, qui proprio marte cadavera dissecuit, & a GALENO discedens verissima de utero tradidit, septem tamen cellulas utero adsignavit (*f*); ita ut, ante MASSAM (*g*) & VESALIUM (*h*), uteri fabrica a nemine recte fuerit perspecta & descripta, a quo tempore plurimi exstiterunt, qui uterum non gravidum optime explicuerunt, eumque pulcerrimis iconibus delinearunt, quos inter nominasse sufficiat SWAMMERDAM & DE GRAAF; & nostra inprimis aetate hanc corporis partem illustrarunt MORGAGNI, HALLER, ROEDERER, HUNTER, WALTER, aliique; qui omnia, quae ad hoc thema spectant, adeo absolute pertractarunt, ut neutiquam opus sit hisce amplius inhaerere.

Quod

(*z*) In *Harmon. Gynaec.* SPACH. *part.* I. *p.* I. (*a*) *De C. H. partium appellat. in Art. Medic. princ.* STEPH. *L.* I. *C.* 2. *p.* 101. (*b*) *L. c. L.* I. *C.* 31. *p.* 109. & *L.* 2. *C.* 16. *p.* 119. (*c*) *De utero gravido part.* I. §. 38. *p.* 39. (*d*) Vid. *Tetrabibl.* 4. *Serm.* 4. *C.* I. *p.* 779. apud STEPH. (*e*) *L. c. C.* 3. *p.* 781. (*f*) Vid. HALLER. *l. c. T.* I. *p.* 146. (*g*) *Libr. Anatom. introduct.* Venet. 1536. (*h*) *De H. C. fabrica* Leidae 1725.

Quod vero ad uteri gravidi diſſectionem attinet, de hòc vix quidquam apud Veteres invenitur, nec, teſtante NOORTWYK (*i*), de hoc argumento ante MASSAE tempora, qui XVI. ſaeculo vixit, quid certi occurrit: poſt hunc COLUMBUS & FALLOPPIUS, ſed obiter tantum, uterum gravidum examinarunt: multa etiam tradidit VESALIUS huc ſpectantia (*k*), verum paucas tantum gravidas diſſecuiſſe, aut ſolummodo tales, in quibus haud ſatis provecta erat graviditas, vel ex eo patet, quod in prima Editione infantem catelli ſecundis indutum delineaverit: praecipuus autem diſſecti uteri gravidi honos debetur J. C. ARANTIO, qui egregia huc facientia habet (*l*).

Inſignis Anatomicorum numerus eſt, qui poſtea praegnantem uterum diſſecuerunt, eumque delineandum curaverunt, quos recenſet HALLER (*m*) & SANDIFORT (*n*); inter quos primarii ſunt SMELLIE, NOORTWYK, ROEDERER, ALBINUS, HUNTER, & SANDIFORT, ex quibus, maxime quidem SMELLIO & HUNTERO, mutationes, quae utero gravido per ſingulos etiam menſes accidunt, optime conſpici poſſunt.

Quum uteri gravidi diſſectionem a Veteribus vix inſtitutam fuiſſe, ex eorum ſcriptis apparuit, parum quoque de involucris foetus atque ſecundinis illos cognoviſſe, jam a priori intelligitur: & ſane, ſi eorum ſcripta conſulamus, pleraque, quae de hiſce tradiderunt, ex brutis deſumta, & ad hominem tranſlata eſſe invenimus. Abortus varios examinavit HIPPOCRATES (*o*), praecipue illum, quem ex fidicina acceperat, cui deſultu in terram abortum excitaverat, deſcripſit, qui ſex dies a conceptu expulſus fuerat, ut refert, eumque *ovo crudo*, *a quo externa undi-*

(*i*) *L. c. p.* 55. (*k*) *L. c. Libr.* 5. *C.* 15. *p.* 459. & *C.* 17. *p.* 469. (*l*) *Libr. de humano foetu*, Baſil. 1579. (*m*) *Method. Stud. Medic. T.* 1. *p.* 382. (*n*) *Obſſ. Anatom. Pathol. L* 2. *p.* 4. in notis. (*o*) Vid. *Libr. de Carnibus p.* 254.

undique testa erat ablata, similem pronunciat (*p*); distinctam tamen ovi humani ideam non habuisse, patet ex l. c. (*q*), ubi dicit: *quod succedente tempore plures aliae accedant membranae, eaeque ab umbilico dependentes*; similiaque alibi profert (*r*). ARISTOTELES videtur ea, quae de ovo humano tradit, ex HIPPOCRATE desumsisse; dixit tamen, umbilicum esse venam in aliis simplicem, in aliis multiplicem, cujus radices ad uterum tendunt, per quas alimentum haurit foetus (*s*). RUFFUS EPHESIUS fabricam ovi ex brutis descripsit; membranas enim in ἄμνιον & χώειον distinguit, umbilicum ex duabus venis, totidemque arteriis componi tradit, tum ex quinto οὐράχῳ urinaculo, brevi vasculo, utrinque cavo, e vesicae fundo in secundas intrante (*t*): cui assentitur GALENUS (*u*), ea tamen differentia, quod Allantoïdem inter membranas referat (*v*); eadem, quae GALENUS, habet AËTIUS (*w*), nisi quod venas umbilicales prope umbilicum in unam coalescere afferat (*x*); quinque etiam vasa habet MOSCHIO (*y*), cum quo consentit CONSTANTIN. AFRICANUS (*z*). Cum GALENO pro more consonant Arabes, ut AVICENNA (*a*), qui tamen nonnulla sat bona de nexu ovi cum utero tradidit.

Ex quibus innotescit, ea, quae de ovo ac secundinis apud Veteres prostant, tantum non omnia ex brutis mutuata fuisse, imo erronea GALENI opinio ad VESALII usque tempora viguit; solus fere JULIUS POLLUX diversam fovit sententiam, & bina tantum circa foetum velamina descripsit (*b*).

De

(*p*) Vid. *de Natur. pueri p.* 236. (*q*) *L. c. p.* 237. (*r*) *L. c. p.* 246. & *Lib.* I. *de Morb. Mulier. p* 609. in initio. (*s*) *De Gener. Animal. L.* 2. *C.* 4. (*t*) *L. c. L.* I. C 37. *p.* III. STEPH. (*u*) *De usu partium L.* 15. *C.* 5. (*v*) *L. c. L.* 15. C. 4. (*w*) Vid. *Tetrabill.* 4. *Serm.* 4. *C.* 2. *p.* 780. STEPH. (*x*) *L. c. C.* 3. *p.* 781. (*y*) In *Harmon Gyn.* SPACH. *part.* I. *p.* 13. (*z*) In *Oper. L.* 3. *C.* 33. *p.* 72. Conf. NOORTWYK *l. c. p.* 47. (*a*) In *L. Canon.* 3. *Fen.* 21. *Tract.* I. C. I. *p.* 704. (*b*) In *Onomastic. L.* 2. *C.* 4. *p.* 260. Edit. HEMSTERH. Amstel. 1706.

Delineavit quidem EUCHARIUS RHODION primus, uti videtur, ovum humanum (*c*), ſed ex zona, quae in canibus aliisque nonnullis animalibus placentam format, tum ex ipſa funiculi figura, ac deſcriptione membranarum, quales tres enumerat, evidentiſſime apparet, puerum delineaſſe bruti ſecundis involutum, caetera ab Arabibus inprimisque AVICENNA mutuatus eſt; ſimilia habet RUFFIUS (*d*); dein ipſe VESALIUS in prima Operum editione eundem, ac RHODION, commiſit errorem, quem tamen in altera editione, a FALLOPPIO meliora edoctus, correxit & veriora deſcripſit (*e*).

Quanta vero fuit Veterum in inquirendis humanis ſecundis negligentia, tanta Hodiernorum in deſcribendis & delineandis hisce partibus diligentia fuit atque induſtria, ita ut haec Anatomiae pars ſummum perfectionis gradum adepta fuerit, inprimis per labores eorundem Anatomicorum, quos, uteri gravidi optimas hiſtorias atque icones dediſſe, antea monuimus, praeſertim ab ALBINO, HALLERO, & HUNTERO haec ad umbilicum perducta ſunt, ex quorum idcirco operibus, tanquam ex fontibus, optime haec omnia peti poſſunt.

Verum, antequam haec miſſa faciamus, notari adhuc meretur, litem eſſe inter Autores circa uteri cotyledones aut acetabula; quae plerique Veterum in utero humano adeſſe ſtatuunt, Recentiorum autem plurimi in brutis tantum inveniri aſſerunt, qui tamen non conveniunt de indole ac ſignificatu harum cotyledonum; cum nonnulli illas definiant per vaſorum uteri peculiarem cum ſecundinis nexum, brutis ſaltem cornigeris & biſulcis familiarem, ſeu per impreſſiones quasdam aut ſinus, dum alii, inter quos DE GRAAF (*f*), placentas ipſas horum animalium cotyledones appellant; alii vero easdem eſſe vaſorum uteri aperturas & hiatus in pla-

(*c*) In Libello *de partu hominis*, Francof. 1531. (*d*) In *L.* I. *de Muliebr. C.* 3. in SPACH. *p.* 168. (*e*) *L. c. L.* 5. *C.* 17. *p.* 470. & *p.* 823 & 824. (*f*) *de Mulier. organ. C.* 15. *p.* 382.

placentam autumant: & ſane nil aliud, quam vaſorum oſtia, quae graviditatis tempore expanduntur, per cotyledones Veteres intellexiſſe, ex GALENO apparet, qui jam ſuo tempore adverſus eos, qui acetabula non niſi in brutorum genere reperiri ſtatuebant, HIPPOCRATIS, DIOCLIS CHARYSTII ac PRAXAGORAE ſententiam explicat, dicit enim: *cotyledones eſſe ora vaſorum vulvae*, itemque *venarum ora*, *quae in vulvam penetrant* (*g*): ubi etiam asſerit, cotyledones vinculum ſecundinarum firmius ad vulvam efficere. Idem ſentit HARVEUS (*h*) & FABRIC. AB AQUAPENDENTE (*i*); cum quibus conferri poſſunt, quae habet M. C. BOSE (*k*), ASTRUC (*l*) & VAN SWIETEN (*m*).

Nec opus erit pluribus disputare, utrum craſſities uteri in graviditate diminuatur an increſcat; priori opinioni addicti fuerunt plurimi Veterum, inprimis GALENUS (*n*) & AËTIUS, qui, *uterum*, inquit, *attenuari*, *velut veſicae flatu impletae ſolent*, *craſſitudine in longitudinem abeunte* (*o*); cui ſententiae etiam aſſentitur VESALIUS (*p*), quam pertinaciter retinet MAURICEAU (*q*), cui ſtrenue ſeſe oppoſuit VAN DEVENTER (*r*), ſtatuens, eandem remanere uteri craſſitiem a conceptionis initio ad partum: ARANTIUS aliique e contrario maxime in graviditate augeri uteri ſubſtantiam cenſent (*s*), unde NOORTWYK concludit, uteri craſſitiem nonnumquam augeri, nonnumquam manere eandem, & inter rariſſima computandum eſſe, ſi quando extenuari contigerit (*t*): hanc autem attenuationem non adeo raram eſſe probat Celeb. SANDI-

(*g*) *De Diſſect. vulvae C.* 10. (*h*) *De generat. Animal. p.* 387. (*i*) *De formato foetu part.* 1. *C.* 4. *p.* 40. (*k*) Diſſ. *de obſtetric. erroribus a medico Clinico pervestigandis*, Lipſ. 1729. *p.* 16. *not. ll.* (*l*) *Des maladies des femmes. T.* 6. *p.* 215. (*m*) *Comm. T.* 4. *p.* 618. (*n*) *L. c. C.* 8. & *de uſu partium L.* 14. *C.* 14. (*o*) *Tetrab.* 4. *Serm.* 4. *C.* 1. *p.* 780. STEPH. (*p*) *L. c. L.* 5. *C.* 15. *p.* 459. (*q*) *Traité des maladies des femmes groſſes. p.* 19. Pariſ. 1721. Edit. 6ta. (*r*) *L. c. C.* 8. (*s*) *De humano foetu. C.* 1. *p.* 7. (*t*) *L. c. p.* 111.

DIFORT (*u*), qui substantiam potius tenuiorem, quam crassiorem observavit in omnibus, quos vidit, uteris graviditate expansis: sed, ut egregie monet Celeb. VAN DOEVEREN (*v*), varia uteri in variis regionibus crassities, quae ut plurimum in graviditate obtinet, illi dissensui ansam potuit suppeditare; vidit enim Celeb. Vir altera gravidae sectione fundum longe crassiorem, quam in utero non praegnante esse solet, minus vero crassum uteri corpus, eoque tenuius, quo ad ostium magis accederet, in genere tamen non gravidi crassitiem superans notabiliter; cervix vero uteri sensim sensimque ad orificium usque tenuior conspiciebatur, ibique lineam vix crassa, majorem itaque quam in non gravido, exhibebat tenuitatem (*w*): in altera uteri gravidi dissectione (*x*) determinatu erat difficile, utrum major minorve durante graviditate facta esset crassities; erat tamen in superiore regione crassior, versusque orificium tenuior (*y*): cum quibus conveniunt, quae habet PLENCK (*z*). Notavit tamen Celeb. VAN DOEVEREN, (uti mecum benignissime communicavit,) cum adstaret operationi caesareae factae nuperrime in pago vicino *Stompwyk* in foemina viva rhachitica, a Doct. C. TERNE Praelectore Obstetr. atque Embryulco Leidensi, uterum in superiore dextra regione, ubi incisio fiebat, vix unius lineae habuisse crassitiem: sed multo crassiorem in alia vivente, cui ipse Groningae A. 1766 eandem sectionem instituit; hic autem uterus erat longe magis contractus post aquarum effluxum. Caeterum de hoc argumento conferri merentur ALBINUS (*a*), VAN SWIETEN (*b*), GERMANUS AZZOGUIDI (*b**) & inprimis SANDIFORT (*c*).

Hacte-

(*u*) *Obss. L.* 2. *C.* 1. *p.* 53. (*v*) *Obss. Academ. C.* 6. *p.* 92. §. 7. (*w*) *p.* 93. (*x*) C. 7. (*y*) *p.* 102. §. 10. (*z*) *L. c. p.* 30. & in nota. (*a*) *Annotat. Academic. L.* 2. *C.* 5. *p.* 26. (*b*) *Comm.. T.* 4. *p.* 455. (*b**) In *Obss. ad uteri constructionem pertinentibus*, Bonon. 1773. §. 50. *p.* 84. (*c*) *L. c. p.* 50—53.

Hactenus quae prolata sunt, abunde demonstrant, uterum, organon illud princeps ac primarium, circa quod totum Artis exercitium versatur, nequaquam a Veteribus probe cognitum & perspectum fuisse; insignia ergo esse Recentiorum in indaganda harum partium fabrica prae Veteribus merita, ultro liquet, quae eo magis laudari debent, quo praestantiora exinde in Artem nostram profluxerint commoda: etenim, ut usus physiologicos omittamus, absque accurato uteri intellectu, nec vera graviditatis signa erui possunt, nec, nisi de naturali fabrica constet, morbos varios matricis, situs ejus vitia, similiaque intelligere datur; inprimis autem, in quo rei cardo versatur, si, quomodo secundum naturam genitalia sese habeant, ignoremus, ne in naturali quidem partu apta administrantur auxilia, ex quorum perversa applicatione saepe in tali casu haud facile removenda oriuntur obstacula: magis autem in partu difficili ac praeternaturali de utilitate anatomicae harum partium cognitionis confirmamur, siquidem omnia, quae commendantur, adminicula, hisce superstructa esse debeant; quapropter, iis neglectis, nec adaequata talia remedia inveniri, nec etiamsi inventa rite applicari possunt. Neque minus etiam secundinarum inspectio obstretricanti necessaria reputari meretur, cum magna inde derivantur commoda, ut funis umbilicalis dissectio, ejus ligatura, atque placentae extractio recte peragantur; ut modus & tempus placentam solvendi perspiciantur, atque noxae ex incongruo ejus situ & nexu oriundae intelligantur.

Quae omnia sunt ejusmodi, ut errores hac de caussa non leves a Veteribus necessario fuisse committendos, evidenter doceant, qui hodie summo cum Artis emolumento evitantur; & haec deinde magis patebunt, ubi, per singula eundo, latius haec omnia pertractabimus: sufficiat interim breviter indicasse, Artem, quae hodie excolitur, & hac in parte Veterum longe esse anteponendam.

Hisce de pelvi & utero, ceu partibus, quae in Arte Obstetricia prae caeteris

ris confiderari merentur, praemiffis, tranfimus nunc ad nonnulla momenta, quae graviditatem fpectant, & omiffis illis, quae ad Phyfiologiam magis pertinent, ea inprimis perftringemus, quae maxime ad Embryulciam faciunt, ac primo quidem videbimus de fignis graviditatis.

SECTIO SECUNDA.

NONNULLA MOMENTA CIRCA STATUM GRAVIDITATIS.

CAPUT PRIMUM.

DE SIGNIS GRAVIDITATIS.

Arduum femper fuit praefentem graviditatem dignofcere, quia error facile committitur propter congeneres in utero affectus, qui cum impraegnationis ftatu confundi poffunt, tum & propter graviditatem aemulantium morborum communia fymptomata; hinc antiquitus jam in ejus figna inquifitum eft, quae cum, inter alios Veteres, HIPPOCRATES non omni dubio majora effe deprehenderet, faepe anceps haefit, quid definiret nefcius; unde nec filiam Praefecti annonae apud TECOMAEUM (*d*), nec fororem TEMENEI (*e*), etfi quaedam fympto-

(*d*) In *Libr.* 4. *de morb. vulg. p.* 1129. *N.* 24. (*e*) *L. c. p.* 1131. *N.* 28.

ſymptomata gravidas indicarent, tales pronunciare auſus fuerit: nemo autem tam promte graviditatem compertam habuit, quam DEMOCRITUS, qui *puellam* HIPPOCRATIS *comitem*, *primo die ita ſalutavit*, *ſalve virgo*, *poſtridie vero*, *ſalve mulier. Fuerat enim puella nocte illa vitiata* (*f*): interim, licet HIPPOCRATES, & reliqui Veteres, quam maxime ſaepe ceſpitarent circa hunc ſtatum definiendum, plurima tamen eaque diverſa, nonnulla & ridicula exhibent indicia, quorum primaria, ridiculis & abſurdis omiſſis, operae pretium erit examinare, ut inde perſpicere detur, an fides hisce ſit habenda, nec ne, & in quantum inter ſigna diagnoſtica graviditatis recenſeri mereantur; in quo examine ſimul patebit, ipſos Veteres in enarrandis hisce notis nequaquam ſibi conſtitiſſe, ſed quae mox inter certiſſima graviditatis indicia retulerant, mox haec eadem a cauſſis diverſisſimis repetiiſſe.

Inter haec ab omnibus memorantur coloris mutationes, oculorum habitus alienatus, inhorreſcentia, incaleſcentia, ſtridor dentium, convulſiones, appetitus depravati, quae nonnumquam in gravidis deprehenduntur, & ortum ſuum habent a ſingulari illa mutatione, quam conceptum in utero ſemen maſculinum producit; de hiſce pluribus agit HIPPOCRATES (*f**), & cum eo ARISTOTELES (*g*), MOSCHIO (*h*), AËTIUS (*i*), nec non AVICENNA (*k*): haec tamen dubia quam maxime eſſe reputanda, vel ex eo patet, quod in vera conceptione ſaepe non obſerventur, neque illa reſcire dentur Medico, niſi ex incerta mulierum narratione; hinc ipſe HIPPOCRATES *in quan-*

(*f*) Vid. DIOGEN. LAËRT. *de vitis Philoſoph. T.* 2. *p.* 572. *Segm.* 42. Edit. MEIBOM. Amſtel. 1692. (*f**) Vid. *Libr de carnibus. p.* 254. *l.* 11. *de ſuperfoet. p.* 262. *l.* 7. *de morb. mul L.* 1. *p.* 602. in fine. *de iis, quae uterum non gerunt. p.* 677. *l.* 11. (*g*) *Hiſt. Anim L.* 7. *C.* 4. (*h*) In *Harm Gynaec. part.* 1 *C.* 4. *p.* 2. ubi etiam aliorum Auctorum ſententia invenitur. (*i*) *Tetrab.* 4. *Serm.* 4. C. 8. *p.* 782. STEPH. & *C.* 10. (*k*) *L. Canon.* 3. *Fen.* 21. *Tract.* 1. *C.* 11. *p.* 712.

quantum foeminae ipſi ita indicarunt, tantum etiam ſe ſcire profitetur (*l*); deinde tantum abeſt, ut in ſola graviditate haec locum habeant, ut ab aliis etiam cauſſis, a graviditate multum diverſis, producantur, de quibus inprimis conſulendus SWIETENIUS (*m*).

Huc etiam ab illis refertur menſium ſuppreſſio, ita HIPPOCRATES loquitur: *Si mulieri purgationes non prodeant, neque horrore, neque febre ſuccedente, ciborum vero faſtidia ei accidant, gravidam eſſe exiſtimato* (*n*); cum quo conſentit etiam AËTIUS, qui tamen addit, *ſi circa conſuetae purgationis menſtruae tempora aggravantur* (*o*), nec non AVICENNA (*p*): verum dantur & aliae cauſſae, eaeque diverſiſſimae, quae catameniorum fluxum cohibere poſſunt, quarum plurimas enumerat VAN SWIETEN (*q*); quin & ipſe HIPPOCRATES idem a ſcirrho uteri contingere jam obſervavit: *Si uteri tumorem durum ſenſerint, menſes abſconduntur* (*r*): unde liquet, hanc menſium retentionem pro haud fallaci graviditatis ſigno haberi non poſſe; accedit & hoc, quod plura dentur obſervata, ubi durante graviditate menſtrua fluere non deſierunt, illaeſa tamen matris & embryonis ſanitate, quod jam ſuo tempore cognovit ARISTOTELES, dicit enim: *Quibusdam menſes ad finem non ceſſant profluere quamquam gravidis* (*s*), & haec Recentiorum obſervatis confirmantur, quorum inſignem catalogum habet HALLER (*t*).

Nec uteri incremento, vulgari admodum graviditatis indicio, confidere auſus fuit HIPPOCRATES, ut neque lactis in mammis generationi; ita ut pluribus in locis ſollicite moneat, cavendum eſſe, ne nimium hiſce ſignis tribuatur,

(*l*) *Libr. de carnib. p.* 254. *l.* 17. (*m*) *Comm. T.* 4. *p.* 462. (*n*) Vid. *Aph.* 61. *Lib.* 5. Conf. *de natur. pueri. p.* 237. in initio. (*o*) *L. c.* (*p*) *L. c.* (*q*) Vid. *Comm. ad. Aph.* 1285. (*r*) Vid. *Libr. de natur. muliebr. p.* 577. *l.* 28. (*s*) *Hiſt. Animal. L.* 7. *C.* 2. (*t*) Vid. *Elem. Phyſ. T.* 7. *part.* 2. *p.* 143.

tur, quae ab aliis uteri affectibus haud raro proficiscuntur, inprimisque a mensium retentione, cujus symptomata pulcre enarrat: *At conclusi uteri menses ad mammas remittunt, & ad pectus ascendere cogunt, venter imus attollitur, & inexpertae uterum gestare sibi videntur, cum iis eadem, qualia praegnantibus ad septimum aut octavum usque mensem contingant, venterque pro temporis ratione increscat, pectus attollatur, lacque gigni videatur* (*u*); nec raro eadem locum habere in uteri mola (*v*), hydrope (*x*), ventosa conceptione (*y*), similibusque uteri morbis, recte animadvertit.

Maximi vero momenti habuerunt orificii uteri occlusionem in statu graviditatis determinando, ita HIPPOCRATES: *Quae utero gerunt, iis uteri os connivet* (*z*), & GALENUS in graviditate uteri cervicem ita claudi voluit, ut ne vel tenuissimo quidem specillo aditus foret (*a*); idem statuit ARISTOTELES: *Cum uterus semen genitale comprehenderit, plerisque statim occluditur, quoad septimus mensis exigatur. Octavo aperitur* (*b*), nec non AËTIUS, qui insuper addit, *orificium aliquantulum sursum progredi* (*c*); nec ab hac sententia alienus est AVICENNA, qui dicit: *Succedit ei* (impraegnationi) *vehemens adunatio oris matricis, ita ut non ingrediatur ipsum stilus, & similiter ejus elevatio ad superiora & anteriora* (*d*): verum neque hoc signum omni exceptione majus dici meretur, imo vero nequaquam inter graviditatis signa admitti potest, quippe quod orificium uteri clausum deprehendatur in virginibus, & in ipsis gravidis saepissime apertum inveniatur, inprimis in illis, quae plu-

(*u*) Vid. *L.* 2. *de morb. mul. p.* 648. in initio. Conf. *Aph.* 39. *L.* 5. & CELS. *L.* 2. *C.* 8. *p.* 76. *l.* 7. (*v*) *L.* 1. *de morb. mul. p.* 618. *l.* 48. & *L* 2. *de morb. mul. p.* 648. *l.* 21. (*x*) *De natur muliebr. p.* 563. *l.* 18. (*y*) *De natur. pueri. p.* 246. *l.* 30. (*z*) Vid. *Libr.* 5. *Aph.* 51. Conf. *de genitur. p.* 233. *l.* 26. (*a*) *Libr. de dissect. vulvae*, *C.* 7. & *Comm. in* HIPPOCR. *Aph.* 51. *Libr.* 5. (*b*) *H. A. L.* 7. *C.* 4. (*c*) *L. c.* (*d*) *L. c.*

pluries pepererunt; unde magis haec ex hypothesi dicta videntur a Veteribus, quam ex observatione, cum existimarent, impraegnationem fieri non posse, nisi omne semen a constricto firmiter uteri ostio retineretur; hinc steriles pronunciavit HIPPOCRATES, quibus uteri nimium dehiscentes non ita occludi possent, ut semen non efflueret, dicens: *Si plus aequo uteri dehiscant, neque sic concipit. Neque enim semen uteri retinent* (*e*), & conceptionis indicium ex eo desumsit, *si mulier prae siccitate ignoret, semen a viro emissum fuisse.* (*e**).

Tandem & ipsius foetus motus inter graviditatis signa recensuerunt Veteres; ita HIPPOCRATES exinde veram graviditatem ab aliis morbis distingui voluit (*f*), imo vero statutum tempus definivit, quo exacto, cum motus non percipiatur, adesse morbum in utero declarat, dicit enim: *Mas tertio, foemina quarto mense motionem habet. Ubi igitur transacto hoc tempore non movetur, hic certe morbus est* (*g*); itemque ARISTOTELES, mares quadragesimo, foeminas nonagesimo die in utero moveri, asserit (*h*). Sed fallax maxime hoc est indicium, cum spasmi hysterici, intestina flatubus distenta, aut vermes in iis nidulantes saepissime tales motus producant, quin & ipse uterus inordinate motus, haud absimiles perceptiones excitet (*i*): & quod magis est, accidit haud raro, ut per totam graviditatem hanc motionem non persentiscant gravidae, & tamen suo tempore partum vivum vegetumque emittant (*k*), quod mi-

(*e*) *De iis, quae uterum non gerunt*, p. 676. in initio. Conf. *Libr. de genitur.* p. 233. l. 27. *de natur. muliebr.* p. 567. l. 23. *de morb. mulier.* L. 2. p. 662. l. 6. (*e**) Vid. *de superfoet.* p. 263. l. 3. & *de his, quae uterum non gerunt*, p. 679. l. 10. (*f*) *De morb. mul.* L. 1. p. 618. in fine. & ibid L. 2. p. 681. l. 15. *de natur. pueri*, p. 241. l. 23. (*g*) *LL. cc.* (*h*) *Hist. Anim.* L. 7. C. 3. (*i*) Consuli hac de re inprimis meretur Celeb. VAN DOEVEREN *Obss. Acad.* C. 11. §. 8 & 9. (*k*) Vid. MAURICEAU *l. c.* L. 1. C. 3. p. 73. SMELLIE *Collection.* 5. *Number* 1. *T.* 2. p. 53.

minime mirum videri debet, cum facile intelligatur, hanc motus ſenſationem dependere a vigore foetus, a ſenſilitate & inſenſilitate mulieris gravidae, a copia liquoris amnii, ſimilibusque, pro quorum diverſa ratione differt ipſius foetûs motus, vel magis minusve valide a gravida percipitur.

Ex his, quae attulimus, manifeſto apparet, omnia illa, quae a Veteribus tradita fuere, nequaquam pro certis ac determinatis graviditatis indiciis haberi posſe; dari enim morbos, in quibus haec omnia vel ſeorſim vel conjunctim occurrunt, quemadmodum ex ipſis Veterum locis abunde probavimus; etſi ab altera parte non diffitendum, non omni prorſus pondere illa deſtitui, inprimis ſi plura horum concurrant, quapropter nec hodie plane rejiciuntur, ita tamen, ut inter probabilia tantum recenſeantur, neutiquam vero inter indubia annumerentur.

Praeſtantiſſimum autem a Recentioribus adhibetur adminiculum, quo dubius hic ſtatus, tertio ſaltem elapſo menſe, certo enodari queat, & a congeneribus affectibus diſtingui; Exploratio ſcilicet, qua, cognita uteri virginei fabrica, ac perſpectis omnibus illis mutationibus, quae eidem praegnanti conſtanter contingunt, iisque diverſis pro vario graviditatis termino, nec ab aliis cauſſis producendis, in hujus organi habitum inquiritur, ut inde pateſcat, num re vera graviditas obtineat, & ſi adſit, ad quodnam fuerit provecta ſtadium. Equidem, ſi attentius Veterum ſcripta perluſtremus, eandem, de qua agimus, operationem jam ſaepius ab illis commendatam inveniemus ad varios uteri morbos dignoſcendos, inprimis apud Hippocratem, qui de variis matricis affectibus agens, recte monet, *attendendum ad uteros quomodo ſe habeant, & ut ſemper omni tempore bene habeant, & oſculum rectum apertumque ſit* (*l*); ita ad hydropem uteri diſtinguendum ex uterorum oſculo indicium ſumit, *ad tactum*

(*l*) Vid. *de morb. mulier. L.* 2. *p.* 652. *l.* 35.

tactum enim gracile deprehenditur (*m*), & alibi addit, *os uteri prae humoris copia evanescens comperies* (*n*); in fluxu uterino nimio suadet etiam, ut orificium digito exploretur, dicit enim: *Quod si digito contigeris, os dehiscens deprehenderis* (*o*); in scirrho uteri *os asperum* inveniri, alio loco asserit (*p*); porro in atresia uteri eundem tactum instituendum suadet: *Si membrana ori uteri protenditur, cognosces, si digito ad attrectandum immisso obicem attigeris* (*q*); inprimis vero ad deviationes uteri cognoscendas, hanc encheiresin ubique laudat atque eosdem fere in usus a reliquis Veteribus eadem operatio adhibita fuisse videtur. Suspicari quis etiam posset, Veteres explorationem uterinam instituisse ad graviditatem detegendam, cum, uti antea vidimus, HIPPOCRATES censeat, os uteri a conceptu claudi (*s*), quod absque tactus negotio rescire haud potuisse videtur, eo magis, cum GALENUS in Comm. ad hunc Aphorismum sequentia habeat: *Hoc maximum est mulieris, quae concepit, indicium, si digito immisso obstetrix os uteri potuerit attingere: Nam ubi primum uterus intra se semen concepit, universam capacitatem suam contrahit, osque claudit. Videtur tamen propter inflammationem etiam & scirrhum arctari os uteri. Id vero ipsius duritie distingues* (*t*): quia vero HIPPOCRATES nullibi hanc encheiresin ad graviditatis diagnosin expresse commendat, nec apud reliquos Veteres ulla hujus invenitur mentio, probabile admodum est, haec potius ex praeconcepta opinione, de qua antea vidimus, nata fuisse; & licet jam demus, tactus ope in graviditatem inquisivisse, parum tamen commodi inde hauriri poterant, siquidem illa occlusio orificii uterini, ad quam solam attendebant, pre-

(*m*) Vid. *de natur. muliebr. p.* 563. *l.* 43. (*n*) *L. c. p.* 576. in fine. (*o*) *L. c. p.* 567. *l.* 24. (*p*) *L. c p.* 577. *l.* 26. Conf. *p.* 578. *l* 11 (*q*) *L. c. p.* 582. *l.* 8. & *de morb. mulier. L.* 1. *p.* 599. *l.* 5. (*s*) Vid. *Libr.* 5. *Aph.* 51. (*t*) In *T.* 9. *p.* 225. Edit. CHARTER.

precario ab illis assumta fuerit, minimeque inter signa praegnantis uteri sit habenda, quod supra probavimus; nec sane haec operatio a Veteribus cum fructu institui poterat, quos vera non tantum uteri fabrica, sed & omnes illae mutationes, in utero gravido observandae, penitus latebant.

Recentissimis demum temporibus nostros in usus adhiberi coepit haecce encheiresis, inprimis a tempore MAURICAEI (*u*) atque DEVENTERI (*v*), quam omnes deinde secuti Obstetricantes communi consensu in Artem receperunt, tanquam certissimum & unicum fundamentum, quo graviditatis difficilis diagnosis nititur, cum hic ipsa manu successivas illas uteri mutationes examinare liceat. Nimis autem longum foret, omnes illas conditiones, quae pro vario graviditatis progressu in utero contingunt, late exponere, quas omnes & singulas egregie pertractarunt SMELLIE (*w*), ROEDERER (*x*), STEIN (*y*), & BAUDELOCQUE (*z*), quos idcirco indicasse sufficiat.

Ad ipsam vero explorandi methodum quod attinet, unicum illud notandum
censeo, optimam esse, quae fit non tantum digito vaginae immisso, sed & alte-
ra simul manu regioni hypogastricae imposita, ut, utero digito sursum presso, im-
petum uteri gravidi vola manus hypogastrio incumbentis persentiscat, atque ita
ex matricis volumine, de graviditate ejusque progressu certius judicium fer-
ri possit: hanc encheiresin prae caeteris laudarunt PUZOS (*a*), LE-

VRET

(*u*) *L. c. T.* 1. *L.* 1. *C.* 7. *p.* 97. (*v*) *L. c. C.* 13. (*w*) *A treatise &c. Book* 1.
Ch. 3. *Sect.* 3. *T.* 1. *p.* 118. (*x*) *Elem. Art. Obst.* C. 3. & in G. W. STEIN *diss. de signorum*
graviditatis aestimatione, §. 43. & seqq. in *Opuscul. p.* 357. & inprimis haec Dissertatio de caete-
ris gestationis indiciis consuli meretur. (*y*) STEIN *l. c. T.* 1. *Abschnitt* 2. *C.* 2 & 6.
qui tamen in eo fallitur, quod §. 169. mutationem rimae transversae orificii uterini in for-
mam circularem omnium certissimum primis mensibus graviditatis indicium pronunciet, quum
illa mutatio minime constans deprehendatur, & in ipsis etiam primiparis orificii forma ad ter-
tium aut quartum mensem naturalis maneat. (*z*) *L. c. T.* 1. *part.* 1. *Chap.* 1. *Articl.* 3.
Sect. 1. *p.* 79. (*a*) *Traité des accouchemens*, Paris 1759. *p.* 57.

VRET (*b*), DE LEURYE (*d*), & BAUDELOCQUE (*e*), qui tali modo etiam foetus motum alternum paſſivum (*ballottement*) optime percipi poſſe, indicat (*f*): caeterum de toto tactus negotio praeter hoſce Auctores videri posſunt SMELLIE (*g*), ROEDERER (*h*), G. A. FRIED (*i*), STEIN (*k*), PLENCK (*l*), & VAN DE LAAR (*m*).

Et haec ſufficere nobis videntur, ut conſtet, & hac in parte hodiernam Embryulciam veteri longe eſſe anteponendam, eo magis, cum haec operatio non tantum in eruendis graviditatis ſignis ſummae ſit utilitatis, ſed & in ipſo partu naturali ad varios foetus progreſſus indicandos apprime conveniat; in partu autem difficili & praeternaturali ad varia obſtacula recte indaganda, unicum ſeſe praeſtet obſtetricanti adminiculum; unde liquet, quam late ejus in Arte uſus pateat. Progrediamur jam ad alterum geſtationis momentum, quod agit de Situ foetus in utero.

CAPUT SECUNDUM.

DE SITU FOETUS IN UTERO.

Communis erat olim & ab omnibus recepta opinio, foetum humanum in utero materno ita eſſe collocatum, ut membris inflexis, incurvata ſpina, capite ad

(*b*) *l'Art des accouchemens. part.* 2. *Chap.* 7. §. 452. (*d*) *L. c. part.* 1. *Livr.* 2. *Sect.* 4. *p.* 65. (*e*) *L. c. T.* 1. §. 352. & ſeqq. (*f*) *L. c.* §. 365. & ſeqq. (*g*) *L. c. Book* 3 *Chap.* 1. *Sect.* 2. (*h*) *L. c. C.* 11. (*i*) *Anfangsgründe der geburtshülfe.* Strasburg 1769. *Buch* 2. *Kap.* 2. *p.* 28. (*k*) *L. c. T.* 1. *Abſchnitt* 2. *Cap.* 4. (*l*) *L. c. p.* 34. (*m*) *Schets der verloskunde. C.* 6. *p.* 50. Edit. ſecund.

ad genua adacto, forma convoluta sedentis exhiberet figuram, pedibus ad orificium uteri, capite ad fundum, facie ad ventrem matris directis; hunc vero situm versus certum graviditatis terminum, septimo scilic. aut octavo mense, ocius serius in contrarium mutari, ita ut caput foetus ad orificium uteri prolaberetur, facies spinam matris, pedes fundum uteri respicerent, donec naturali excluderetur partu, quem praeternaturalem crederent, si circumvolutio ista non contigisset.

Dubium equidem videtur, an hanc sententiam foverit HIPPOCRATES, nam in *Libr. de Natura Pueri* sequentia habet: *At vero puer, ubi in utero exsistit, manibus ad genas adhaeret, caputque pedibus proximum habet, neque certo dignoscere queas, etiamsi puerum in utero videas, utrum caput sursum an deorsum vergat* (*n*), unde haesitasse videtur in determinando vero foetus situ; opponitur quidem huic alius ex HIPPOCRATE locus (*o*), ubi inquit: *Puer autem, ubi partus instat, laborare incipit & in vitae periculum venire, cum in utero vertitur. Producuntur siquidem omnes capite sursum, in lucem vero prodeunt in caput multi, ac multo securius liberant, quam qui in pedes eduntur:* hunc dissensum ut componeret MERCURIALIS, ARISTOTELEM affert, qui haec habet: *Omnibus aeque animalibus caput primum superius esse in ovo, sed cum creverint, & jam exitum appetant, deorsum deduci* (*p*); cum autem ille ab HIPPOCRATE multum mutuatus fuerit, totumque *de Natura Pueri* Librum in suos usus converterit, censet MERCURIALIS, HIPPOCRATIS explicationem ex ARISTOTELE esse petendam, adeoque in *Libr. de Octimes-*

(*n*) Vid. *p.* 245. *l.* 40. etsi forsan HIPPOCRATES ex gallinarum genere ad hominem concluserit, cum in seqq. moneat, haec omnia in gallinarum ovis incubatis optime conspici posse: cum tamen antea notavimus, abortus aliquot ab illo visos fuisse, probabile est, ex iisdem hunc situm compertum habuisse. (*o*) Vid. *de octimestri partu*, *p.* 258. *l.* 33. (*p*) In *Hist. Anim. L.* 7. *C.* 8.

meſtri Partu illum loqui de primis menſibus, cum caput foetus ſuperiora ſpectat, in Libro vero *de Natura Pueri*, de menſibus mediis, cum caput foetus in medio uteri locatum, nec ſurſum, nec deorſum vergere dici poſſit (*q*); ſed praeterquam quod Liber *de Octimeſtr. Partu* ab omnibus HIPPOCRATI non attribuatur, & obſcurus ſit, qui hic occurrit, locus, manifeſta nimis ſunt verba, quae in genuino Libro *de Natura Pueri* reperiuntur, ita ut certo concludere poſſimus, ancipitem circa hanc rem haeſiſſe HIPPOCRATEM. GALENUS (*r*) vetuſtiſſimam hanc eſſe opinionem teſtatur, eique etiam aſſenſum praebet, cujus ſententiam deinde Veteres Medici omnes amplexi fuerunt.

Nec defuerunt inter Recentiores, qui huic ſententiae ſuum etiam calculum adjecerunt, quos omnes recenſet Celeb. VAN DOEVEREN (*s*), (qui abſolutiſſime hanc materiem pertractavit, ita ut huic quaeſtioni facile ſuperſedere potuisſemus, niſi inſtituti noſtri ratio id poſtulaſſet, & ab eo tempore alii inſurrexisſent, qui huic opinioni addicti, eandem ulterius ſtabilire conati fuiſſent:) quibus addi poſſunt ULHOORN (*s**), LEVRET (*t*), ASTRUC (*u*), FRIED (*v*), STEIN (*w*), VAN SWIETEN (*x*); P. A. MARHERR (*x**), & PLENCK (*y*): notandum vero, inter hos dari, qui ROEDERERI (*z*) ſententiam ſecuti, non uno impetu, ſed ſenſim, ob gravitatem partium foetus ſupra umbilicum auctam, fieri hanc circumvolutionem autumant, inprimis FRIED, PLENCK & STEIN, qui adeo lente hanc motionem fieri cenſet, ut totus menſis ſextus & ſeptimus huic inpendatur (*a*).

Alii

(*q*) Vid. *de morb. mulier.* L. 2. C. 2. in SPACH. *p.* 230. (*r*) In *Comm.* I. *in Libr.* 6. HIPPOCR. *de morb. vulgarib.* T. 2. *p.* 153. apud JUNTAS. Conf. RIOLANI *Anthropograph.* L. 6. C. 10. (*s*) *L. c.* C. 7. *p.* 107. & ſeqq. (*s**) *Over de ſpina bifida pag.* 9. (*t*) *Eſſai ſur l'abus des règles générales &c.* Paris 1766. *p.* 89. & ſeqq. (*u*) *L. c.* T. 5. *p* 357. & ſeqq. nec non *l'Art d'accoucher reduit à ſes principes &c.* L. 1. C. 5. (*v*) *L. c.* L. 1. C. 5. §. 62 & 63. (*w*) *L. c.* T. 1. *Abſchn.* 3. *Cap.* 6. §. 384 & 389. (*x*) *Comm.* T. 4. *p.* 517. (*x**) In *Praelection. in* BOERHAAV. *Inſtit. Medic.* T. 3. *p.* 645. (*y*) *L. c.* *p.* 27. (*z*) *L. c.* C. 4. §. 84 & 85. (*a*) Vid. STEIN *l. c.* §. 389.

Alii tamen inveniuntur, qui contrariam amplexi ſententiam a prioribus disſentirent, inter quos primus fuit REALDUS COLUMBUS, teſtante Doctiſſ. ONYMOS (*b*); hic enim jam ſuo tempore exploſam pronunciavit illorum opinionem, *homines priusquam utero exeant, ſimiarum inſtar ſive funambulorum vel mimorum a capite ad pedes, vel e contra delabi & procumbere, vel e converſo; id enim loci anguſtia minime patitur, quae tanta eſt, ut vix noſtri ſit capax cum excrementis membranisque* (*c*); fatetur enim, ſe ſectione anatomica edoctum, plerosque foetus capite deorſum jacere; idem tradidit FELIX PLATERUS (*d*); incertum eſſe foetui in utero ſitum, notavit etiam A. PARAEUS (*e*); dein SLEVOGT *in duobus humanis uteris, quinque & ſeptimestria embrya continentibus, figuram plane neglectam & irregularem ſuis uſurpavit oculis* (*f*): porro ſententiae Veterum etiam ſeſe oppoſuerunt M. C. BOSE (*g*), SMELLIE (*h*), D. MONRO (*i*), ONYMOS (*k*), P. A. BOEHMER (*l*), DE LA MOTTE (*m*), CAMPER (*n*), VAN DOEVEREN (*o*), MARTIN (*p*), JOHNSON (*q*), C. WHITE (*r*), SANDIFORT (*s*), VAN DE LAAR (*t*), nec non BAUDELOCQUE (*u*). Et omni-

(*b*) Vid. Diſſ. *de naturali foetus in utero materno ſitu*, Leidae 1743. §. 11. quae recuſa exſtat in HALLER. *diſputat. anatomic. T.* 5. *p.* 319. (*c*) *De re anatomica L.* 12. *p.* 463 & 64. Francof. 1593. (*d*) In SPACHII *Gynaecior. collection. p.* 8. (*e*) Vid. *de generat. homin. C* 14. in SPACH. *p.* 410. (*f*) In Diſſ. J. A. FASCHII *de partu naturali collato cum praeternat.* Jenae 1705. §. 23. (*g*) *L. c. p.* 21. (*h*) *L. c. L.* 3. *Chap.* 1. *Sect.* 1. *T.* 1. *p.* 178. (*i*) In *Eſſais and obſervat. phyſic. and litterar. of a ſociety in Edimbourg. T* 1. *Art* 17. (*k*) *Diſſ. l.* (*l*) Disquiſ. *de ſitu uter. grav. foetusque a ſede Plac. in utero per regul. mechan. deducend.* §. 11. not. t. quae exſtat poſt MANNINGHAMI *Comp. Art. Obſt.* Halae 1746. Conf. etiam ad idem opus *Praefat. p.* 9. (*m*) In *Traite complet des accouchem. L.* 1. *C.* 21, 22, 23. & *L.* 3. *C.* 44. Leide 1729. (*n*) In *Praef.* ad edit. Belgic. MAURIC. *p* 21—28. (*o*) *L. c. C.* 7. *p.* 108. & ſeqq. (*p*) In *Act. Suecic Vol* 29. Conf. Celeb. SANDIFORT *Natuur- en Geneeskundige Bibliotheek, T.* 10. *p.* 11. & ſeqq. (*q*) *L. c. p.* 184. (*r*) Vid. *on the management of pregnant and lying-in women &c.* Lond. 1773. *p.* 242. & ſeqq. (*s*) *Obſſ. L.* 2. *C.* 1. *p.* 49. (*t*) *L. c.* §. 70. *p.* 27. (*u*) *L. c. T.* 1. *part.* 1. *C.* 4. *Sect.* 3. *p.* 144.

nino hac in re cum Celeb. VAN DOEVEREN esse faciendum mihi videtur, qui statuit, *naturalem maxime & consuetum foetus in utero situm esse talem, ut si uterus recte positus sit, a primis gestationis mensibus, usque ad hujus terminum, capite suo innitatur orificio, vel saltem segmento inferiore uteri, pedibus vero fundum ejus petat; —— Eum vero situm nequaquam esse constantem, sed durante graviditate saepissime mutari, ut modo transversus sit, modo hanc, modo oppositam, corporis partem, ad orificium positam habeat, imo non raro fundum uteri suo Capite petat Foetus* (*v*). Et sane foetum naturaliter capite deorsum pendere, docent varia argumenta, quorum praecipua hic recensere liceat.

I°. Major pars corporis foetus supra umbilicum, & insigne capitis volumen necessario situm ejus versus orificium determinant: nec contra hancce assertionem facit STEINII objectio (*w*), qui majus quidem concedit esse capitis volumen, non vero densitatem, quae maxime respici debet in cujusdam corporis gravitate definienda, illudque illustrat spongiae exemplo, cujus exigua pars aquâ imbuta longe gravior est, quam major ejusdem, sed siccatae quantitas; verum haec omnia ad foetum applicari non possunt; cujus non tantum capitis volumen amplius esse deprehenditur, sed & major densitas, atque ita etiam gravitas; & hoc vel inde patet, quod ex fune suo suspensus embryo semper capite inferiora petat, hinc in omnibus ovis humanis apertis, & liquori cuidam immersis, hunc situm semper observaturi sumus, qualem etiam in delineationibus cernere licet apud RUYSCHIUM (*x*), SMELLIE (*y*), ALBINUM (*z*), HUNTERUM (*a*), SANDIFORT (*b*), aliosque.

II°. In

(*v*) *L. c. p.* 109. (*w*) *L. c. T.* 1. *Abschn.* 3. *Cap.* 6. §. 387. (*x*) Vid. *Thes. Anatom.* 6. *Tab.* 2. *fig.* 4 & 5. *&c.* (*y*) *A Sett of Anatomic. Tables*, *Tab.* 6. *fig.* 1 & 2. (*z*) *Annot. Academ. L.* 1. *Tab.* 1. *f.* 12. & *Tab.* 5. *f.* 1, 3, 4 & 5. (*a*) *Anatom. uteri gravid. Tab.* 33. *fig. variae*, & *Tab.* 34. *fig.* 2. (*b*) *L. c. Libr.* 3. *Tab.* 8. *fig.* 4.

II°. In gravidis, quae jam aliquoties pepererunt, & in quibus propterea laxius est uteri orificium, ita ut post quintum vel sextum gestationis mensem commode digitus ei immitti, & hujus ope ad membranas pertingi possit, saepissime jam illo tempore caput foetus orificio uteri innitens reperitur; variis hoc confirmat exemplis ONYMOS (*c*), item SMELLIE, MONRO, BOEHMER, CAMPER (*d*) nec non VAN DOEVEREN (*e*), idemque & mihi saepius experiri contigit. Non audiendus itaque BURTON diserte hoc negans (*f*), quippe cujus asserta magis ab invidiae & aemulationis, quam veritatis studio profecta sunt.

III°. Sectiones gravidarum, ante celebratum illum circumvolutionis terminum institutae, nostram opinionem quam maxime confirmant; hae enim frequentissime illum situm exhibuerunt, quo foetus capite deorsum vergit: idem jam testantur COLUMBUS & PLATERUS ll. cc. eundem illum situm viderunt PAWIUS (*g*), DE LA MOTTE (*h*), NOORTWYK (*i*) in foetu quatuor mensium illum observavit; porro SMELLIE (*k*), ROEDERER (*l*), Cel. VAN DOEVEREN in duabus gravidis, quarum altera tertium fere, altera quartum cum dimidio graviditatis mensem attigerat (*m*); Cl. MARTIN in gravida, quae ad quintum graviditatis mensem pervenerat (*n*); WHITE in gravida sexto gestationis mense mortua (*o*); nec non HUNTER, qui quarto mense decurrente, quinto mense ineunte, nec non sexto a conceptu mense huncce situm in cadaveribus lustravit (*p*). Nec aliquid contra nos facit nonnullorum objectio, qua-

(*c*) *Diss. l.* §. 14 *&* 15. (*d*) *LL cc.* (*e*) *L.* 2. *p.* 112. (*f*) In *a letter to* W. SMELLIE, Lond. 1753. *p.* 97. (*g*) In *Obss. Anatom. select.* 6. ad calcem TH. BARTHOLIN. *Histor. Anat. rarior. Cent.* 4. (*h*) *L. c. Livr.* 1. *Obs.* 53 *&* 55. (*i*) *L. c.* §. 18. (*k*) *L. c. Tab* 6 *&* 8. (*l*) *Icon. uteri humani Tab.* 5. (*m*) *L. c. C.* 6. §. 7. & *C.* 7. §. 13. (*n*) *L. c.* (*o*) *L. c. Case* 1. *p.* 242. & seqq. (*p*) *Tab.* 31. *fig.* 2. *Tab.* 27 *&* 23.

quali usus quoque fuit MAURICEAU (*q*), qui COLUMBEUM temeritatis accusat, quod ea, quae observationes illum docuerant, in medium protulerit contra omnes alios, qui ante eum scripserant, eorumque de situ foetus errorem inde arguit, quod juxta eum naturalis foetus positio a morte tam matris, quam ipsius foetus, ita possit mutari, ut omnia infantis membra facile extra suum situm ponantur. Verum praeterquam quod argumentum hoc facile inverti, & adversariorum observationes, quibus forsan suam sententiam stabilire conantur, infirmari possent; illud unice notamus, non eam esse mortis vim, ut certas gravitatis leges mutet, neque caput infantis, si viva matre in fundo uteri haeserit, post mortem adeo pondere augeri posse, ut jam inferiora petat; quapropter cum in plurimis sectionibus hicce situs occurrat, quam maxime naturalem eundem pronunciare haud dubitamus.

IV°. Denique abortus, qui saepissime capite praevio prodeunt, hanc veritatem abunde confirmant, docent id ipsum MAURICAEI observationes, qui versionis ope tales foetus extraxit (*r*); similes casus habet DE LA MOTTE (*s*), SMELLIE (*t*), nec non ROEDERER (*u*), Celeb. VAN DOEVEREN in quadrimestri & quinquemestri partu idem observavit (*v*), & neminem dari inter Obstetricantes existimo, qui non aliquando in Artis exercitio eadem viderit; hinc mirari maximopere subit, quomodo STEINIUS ad defendendam foetus circumvolutionem hoc argumentum proferre potuerit; infringi scilicet quam maxime eorum opinionem, qui caput infantis jam a conceptionis initio naturaliter inferiora versus collocatum esse censeant, ex eo, quod abortus numquam capi-

(*q*) *L. c. Livre* 2. *Chap.* 5. *p.* 234. (*r*) Vid. *Observat.* 59, 216 *&* 651. (*s*) *L. c. Livr.* 1. *Chap.* 21. (*t*) *L. c. Book* 3. *Chapt.* 1. *Sect.* 1. *T.* 1. *p.* 181. & *T.* 2. *p.* 213. & seqq. *Collect.* 13. (*u*) *Elem. Art. Obst.* §. 732. (*v*) *L. c. C.* 7. *p.* 115. §. 16. & *C.* 10. *p.* 156. §. 6.

capite praevio naſcantur (*w*); contrarium enim ex allatis obſervationibus ſatis ſuperque patuit.

Docent itaque, quae protulimus, argumenta, naturalem & maxime frequentem foetus in utero ſitum eſſe, quo caput deorſum, pedes ſurſum ſpectant, inania idcirco eſſe, quae tam Veteres, quam Recentiores adverſus hanc ſententiam propoſuerunt, ut ſuam de circumvolutione theoriam confirmarent. Utut haec ita ſeſe habeant, non tamen credendum, adeo perpetuam eſſe illam poſitionem, ut non ſaepiſſime ab ea deflectat foetus, praeſertim in initio graviditatis, cum liberius ſe movere poſſit, ob majorem copiam aquarum reſpectu foetus magnitudinis tunc obtinentem; conſtans tamen magis hic ſitus evadit in progreſſu, ubi aquis imminutis & increſcente foetus volumine, nec tam libere nec tam facile eosdem valeat exſerere motus, etſi nonnumquam ſub ipſis etiam partus doloribus vario modo ſeſe vertat; atque ita intelligitur, cur in abortu aeque ac in partu maturo diverſae ſaepe a capite partes prodeant; & cur exploratione inſtituta, modo caput tangamus, modo repetito denuo examine, in eadem muliere aliam deprehendamus partem orificio uteri obverſam (*x*), unde tamen non recte concluderemus, indefinitum eſſe foetus in utero ſitum, cujus contrarium jam ſatis evictum eſſe, opinamur.

An vero praeſtantior facta eſt Embryulcia, poſtquam doctrina de circumvolutione foetus variis fuit exploſa argumentis? An aliqua inde in Artis exercitium redundavit utilitas? Tantum abeſt, ut hoc verum ſit, ſi LEVRETTUM audiamus, ut maximum exinde detrimentum Ars noſtra ceperit; ita enim ille (*y*): *Car loin que ce nouveau ſentiment ſoit propre à faire faire du progrès à l'Art des*

(*w*) *L. c. T.* 1. *Abſchn.* 3. *C.* 6. §. 388. (*x*) Conf. inprimis Celeb. VAN DOEVEREN *l. c. C.* 7. *p.* 118. (*y*) In *Eſſai ſur l'abus des régles générales, &c. Chap.* 1. *Articl.* 11. *Sect.* 2. *p.* 92. in fine.

des Accouchemens, il l'est au contraire à faire commettre des fautes irréparables en déterminant ceux qui s'assujettiroient à ce nouveau préjugé à prendre le faux travail qu' occasionne souvent la culbute subite pour un vrai travail & par là risquer implicitement d' être coupable d'avoir prématuré la sortie de l'enfant: sed panicus hic metus omnino dicendus, quippe quod omnis Obstetricans, licet huic doctrinae non faveat, si rerum suarum sit peritus, facile dolores sic dictos praeparantes, circa finem graviditatis sese manifestantes, atque adeo secundum LEVRETTUM cum hac circumvolutione coïncidentes, a veris distinguere poterit; haec enim inversio non adeo cum istis doloribus connexa est, ut hi absque illa locum habere non valerent, quapropter noxas ex hac doctrina oriundas imaginarias ac plane falsas pronunciare haud dubitamus.

Nobis potius, stabilita hacce doctrina, novum decus & augmentum Arti nostrae accessisse videtur; praeterquam enim quod Physiologiae multum lucis inde affulserit, omnes illi errores, qui ex adversariorum opinione orti, Artem deturpaverant, penitus abrogati, ac meliora iis substituta praecepta fuerunt. Ita nunc corruit inanis illa atque ridicula nonnullorum assertio, qua foetui octimestri jus vitae denegabant, quod tamen septimestri concederent, quia nondum hanc gesticulationem, a qua summopere defatigari foetum credebant, passus fuerat, cui vero si partus molestiae accederent, foetum duplici hac de caussa debilitatum, non facile supervivere posse, existimabant (z). Neque illa symptomata, quae gravidae versus finem gestationis experiuntur, cum LEVRET-

TO

(z) Praeter alios conferri de hac sententia possunt RUFFIUS *de Muliebr. L.* 2. *C.* 5. in SPACHII *coll. p.* 173. MERCURIAL. *de morb. mulieb. L.* 2. *C.* 1. ibid. *p.* 225. &, qui prolixe satis de hac quaestione egit, F. BONAVENTURA *de natura part. octimestr.* Venet. 1602. in folio.

TO (z*) aliisque, ab hac inversione sunt repetenda, quum magis irregulari motui foetus & levioribus uteri, ad partum sese praeparantis, contractionibus illa debeantur; multo minus, si motus tales gravida perceperit, hinc faustum partum, & capite praevio prodituurum foetum, praesagire licebit, uti a nonnullis Obstetricantibus fieri consuevit, qui etiam in ipso partu foetus situm plane non explorant, putantes, se officio satisfecisse, si ex parturiente quaesiverint, an foetus circumvolutatio facta fuerit (a); evenit enim saepissime, ut in partu caput primum non prodeat in illis, quae talia symptomata senserint, a dictis caussis derivanda. Hinc denique etiam apparet, quam maxime errare illos, qui omnem perversum situm foetus illi inversioni, vel plane non factae, vel male directae tribuunt; licet enim non negemus, per motitationes foetus aliquando fieri, ut diversis a capite partibus sese offerat, minime tamen concedimus, illud contingere a determinata quadam rotatione, statuto graviditatis termino locum habente.

Haec de foetus inversione; sequeretur jam, ut situm, quem capite pendulo observat, accuratius describeremus, visuri, quaenam sit capitis ejus respectu pelvis positio, quinam etiam corporis ad corpus matris habitus; quum vero nunc de praecipuis quibusdam partus momentis, quae ad Embryulciam spectant, sit agendum, hancce quaestionem ad sequens Caput relegamus.

(z*) *L. c. p.* 90. & seq. (a) Conf. T. MASER *diss. de erroribus obstetricum*, Argent. 1726. *p.* 25.

SECTIO

SECTIO TERTIA.

PRIMARIA PARTUS MOMENTA.

CAPUT PRIMUM.

DE TRANSITU FOETUS PER PELVIM.

Nullam in Veterum ſcriptis mentionem fieri de modo, quo foetus in partu naturali per pelvim progrediatur, nemo mirabitur, qui eorum de partibus, quas naſcendus infans percurrere debet, rudiorem cognitionem ex ante dictis perſpexerit; etenim ſufficiebat illis notaſſe, naturalem maxime eſſe illum infantis ſitum, quo capite praevio naſceretur. Nec multo melior fuit plurimorum Recentiorum doctrina; hi enim, quum in exitu pelvis faciem foetus os Sacrum reſpicere obſervarent, eundem tali modo etiam eſſe locatum in introitu pelvis, aſſeverabant. Alii vero non per explorationem ſolum, ſed & per ſectiones parturientium in partu demortuarum, confirmati, & attendentes ad mutuam relationem, quae in partu perfecto inter pelvim bene formatam & rite proportionatum caput infantis intercederet, longe meliora docuerunt; ſtatuentes, varium eſſe capitis ſitum pro varia partus periodo, diametros ejus majores maximis pelvis, minores vero minimis ejusdem cavi reſpondere, lateralem itaque eſſe capitis poſitionem in ora pelvis ſuperiore, quae pro vario capitis deſcenſu

in rectam mutaretur, ita ut in apertura demum inferiore facies ejus ad os Sacrum foret conversa.

Primus hanc theoriam proposuit F. OULD (b), in eo tamen hallucinans, quod aliam capiti, aliam trunco foetus directionem ttibueret, ita ut mentum non thoraci, sed alterutri humero incumbere statueret. Egregie hunc errorem correxit SMELLIE (c), qui, licet eadem de capitis situ docuerit, in eo tamen ab OULDIO dissensit, quod asseruerit, totum infantis corpus eandem directionem sequi, ita ut lateribus suis abdomen & lumbos matris respiceret, adeoque mentum non humero, sed pectori esset appressum. Habendus itaque Celeberrimus hic Vir pro vero eximiae doctrinae statore, quam postea primi in arte Magistri adoptarunt, quaeque nobis etiam verissima videtur, quapropter breviter illam describemus.

Capitis itaque per pelvim transitum hoc modo fieri statuimus, ut, sutura sagittali juxta diametrum obliquam directa, diameter capitis longitudinalis toti superincumbat diametro majori aperturae pelvis superioris; partu deinde ulterius progrediente, caput in mediam pelvim propulsum incurrat in os Ischii, unde levi rotatione facta facile declinatur, ut facies in partem ossis Sacri anteriorem maxime concavam dirigatur, occiput vero versus anteriora sic protrudatur, ut haec pars prima prodeat, donec tandem totum caput e pelvi excutiatur. Ex quibus facile elucescit, hac ratione quam optime diametros capitis pelvis dimensionibus adaptari; etenim cum pelvis superioris orae maxima sit diameter obliqua, juxta hanc etiam posita est dimensio capitis longitudinalis, cum vero in apertura inferiore inversa obtineat ratio, repressa inprimis coc-

(b) In *Treatise of Midwifery*, Londin. 1748. p. 28. (c) *L. c. Book.* 3. *C.* 1. S. 1. *T.* 1. p. 178. & *Book.* 3. *C.* 2. *S.* 2. *T.* 1. p. 208. *Collect.* 13. *N.* 1. *T.* 2. p. 213. & passim in tabulis.

coccyge, oppofitam idcirco directionem obfervat caput, ut nunc futura fagittalis in conjugata fit locata, quo egregio artificio facilis admodum & tutus fit capitis foetus per pelvim tranfitus.

Quum vero bafis totius Artis merito fit habenda haecce doctrina, & nonnulli dentur inter Recentiores, qui hanc theoriam oppugnant, operae pretium effe duximus, variis argumentis eandem hic propofitam confirmare, atque fimul fufius explicare cauffas & rationes, quae hanc fitus capitis mutationem in partu perfecto producunt, quorum omnium primaria nunc annotabimus.

I°. Huc facit prominens columna vertebralis, qua minor redditur uteri capacitas inter fpinam ac ventrem matris, quam quae in lateribus obtinet; hinc fit, ut curvatum foetus corpufculum, capite pendulo, maxime fibi commodum fitum eligat, ad latera deflectat, ac dorfo & abdomine Ilia matris refpiciat (*d*).

II°. Gravidarum *fectiones* faepius huncce fitum lateralem capitis exhibuerunt: ita PAWIUS in foemina per fex menfes gravida jam obfervavit, faciem & corporis partem anteriorem latus finiftrum matris fpectare (*e*); hunc fitum etiam viderunt NOORTWYK (*f*), ALBINUS (*g*), SMELLIE (*h*), GARROW (*i*), CAMPER in quinque gravidis (*k*), ROEDERER (*l*), VAN DOEVEREN (*m*), Celeb. LOBSTEIN, quem in Anatomicis & Chirurgicis Praeceptorem habuiffe licuit, bis eundem fitum obfervatione compertum habuit (*n*), & praeparatum proftat in theatro Anatomico Argentinenfi, in quo ean-

(*d*) Conf. inprimis SMELLIE *l. c. Book.* 3. *C.* 1. S. 1. & Celeb. VAN DOEVEREN *l. c. C.* 7. *p.* 124. §. 18. (*e*) *L. c. Obf.* 6. *p.* 12. (*f*) *L. c.* §. 18. *p.* 14. (*g*) In *Tabul. uteri gravid. Appendic. Tab.* 1. (*h*) Pasfim in *Tabulis.* (*i*) Apud SMELLIE *Collect.* 13. *N.* 1. *T.* 2. *p.* 216. (*k*) *L. c. p.* 25 & 26. (*l* In *Tab. uteri gravidi, Tab.* 5. (*m*) *L. c.* & faepius deinceps eundem fitum fefe vidiffe, mecum communicavit Vir Celeb. Conf. etiam egregia Diff. Doctiff. J. P. MICHELL *de Synchondrotomiae pubis utilitate in partu diffic.* Lugd. Batav. 1781. *p.* 4. (*n*) In Diff. Doctiff. E. FRIES *de ufu forcipis in partu,* Argentor. 1771. §. 7. *p.* 15.

candem nobis demonſtravit poſitionem; porro aliquoties in gravidis ſe hanc feciſſe obſervationem in ſuis collegiis teſtatur Celeb. J. M. ROEDERER (*o*), Praeceptor in Obſtetriciis plurimum colendus, (cujus inſignis erga nos benevolentiae gratiſſima ſemper erit recordatio,) item HUNTER ex gravidis 4, 5, 6, 7, 8 & 9 menſe mortuis hunc ſitum delineavit (*p*); MARTIN (*q*), WHITE (*r*) nec non SANDIFORT (*s*) idem conſpexerunt. Ex his binis argumentis apparet, erroneam eſſe illorum ſententiam, qui cenſent, in introitu pelvis ita locatum eſſe caput, ut ſutura ſagittalis in conjugatam cadat, facie os Sacrum, occipite pubem ſpectante, tum demum vero huncce ſitum mutari, cum a doloribus impulſum caput magnam reſiſtentiam patitur a prominentia oſſis Sacri, quae in poſteriori parte ſegmenti inferioris uteri ita impreſſa eſt, ut promontorii adinſtar foetus frontem glabram, rotundam; unico in puncto tantummodo illam tangentem & ſatis mobilem, blando motu ad latus convertat in ſpatium diametro obliquae reſpondens; ita ſentiunt LEVRET (*t*) & SAXTORPH (*u*). Cum vero in gravidis, nullos ad partum dolores expertis, hic ſitus obſervetur, dubium non eſt, quin talis jam ante partum locum habeat, nec a doloribus demum producatur, quod idem uteri major in hac regione capacitas confirmat (*v*).

III°. Si in initio partus ſitum capitis exploremus, talem deprehendimus ſuturae ſagittalis directionem, ut juxta diametrum pelvis obliquam ſit locata (*w*), quod ipſe in Gynaeceo Argentinenſi aliquoties expertus ſui.

IV°. In

(*o*) Conf. Doct. J. J. BUSCH *diſſ. de partu natur. diffic. propter humerorum iniquum ſitum*, Argent. 1775. §. 5. *p*. 7. (*p*) Vid. *Tabul. uter. gravidi* 6, 12, 20, 21, 23, 27 & 31. (*q*) *L. c.* (*r*) *L. c. Caſe* 1. *p*. 242. (*s*) *Obſſ. L.* 2. *C.* 1. *p*. 47 & 48. (*t*) In *Obſervat. ſur les accouchem. labor. &c. p*. 71. (*u*) *Theoria de diverſo partu*, *p*. 19. (*v*) Conf. BAUDELOCQUE *l. c. T.* 1. §. 632. (*w*) Vid. SMELLIE *Tab.* 10, 11, 12 & 13. nec non *l. c. Book*. 3. *C*. 2. *S*. 2. egregie etiam hanc rem pertractavit BAUDELOCQUE *l. c. T*. 1. *part*. 2. *Chap*. 2. *Sect*. 2. & *Sect*. 5. nec non PLENCK *l. c. p*. 46. aliique.

IV°. In partus progreſſu ſi explorationem inſtituamus, non eandem inveniemus, quae olim fuerat, capitis poſitionem; mutata tunc ſuturarum directio ita eſt, ut ſuturae lambdoïdeae medium in axi pelvis haereat, fontanella vero & ſutura ſagittalis verſus oſſis Sacri cavum ſit converſa, ut cum diametro majore coïncidat; agentibus enim doloribus magis magisque ad pectus apprimitur infantis mentum, deſcendit itaque occiput & pelvis axi ſit propius, eodem autem tempore caput a cauſſis antea notatis inverſum, eum adſciſcit ſitum, quo in partu naturali exire ſolet, qui ſic tandem abſolvitur; ſcilicet antrorſum protruditur occiput, donec ſub arcu pubis primum ſeſe offerat, ac vertex circa axin ſuam e cavo oſſis Sacri anteriora verſus volvatur, atque tali ratione majori pelvis inferioris aperturae maxima capitis diametro reſpondente, facillime naſci poteſt infans. Hunc mechanismum inter alios optime deſcripſerunt SMELLIE, qui caput tali modo converſum etiam repraeſentat (*w**), nec non PLENCK (*x*) & BAUDELOCQUE (*y*), qui hunc motum vocat *mouvement de pivot:* saepius & hanc mutatam ſuturarum directionem ſentire mihi contigit, imo nonnumquam, aquis effluxis, explorationem inſtituens dum caput in directione laterali locatum manifeſto ſentirem, urgente tunc temporis vi dolorum, hancce capitis verſionem expertus fui, ita ut, digitis parti poſteriori fontanellae applicitis, hunc capitis motum circa axin quam evidentiſſime percipere poſſem: ſimili quadam obſervatione FRIED junior, contrariae olim ſententiae addictus, erroris ſui convictus fuit (*z*).

Ex iis, quae adduximus, argumentis, ſatis ſuperque ſtabilita videtur doctrina Smelliana, de capitis foetus per pelvim tranſitu, quippe quae partium

(*w**) *Tab.* 14, 15 & 18. (*x*) *L. c. p.* 47. (*y*) *L. c. T.* 1. §. 636 & 637.
(*z*) Vid. D. G. D. PEGELOW *diſſ. de foetus brachio in partu prodeunte*, Argent. 1772. *p.* 28. *not. y.*

rium fabrica, obſervationibus optimorum Obſtetricantium & oeconomiae animalis legibus egregie nitatur; miſſam ergo hanc quaeſtionem facere posſemus, niſi contrariae ſententiae patroni, priſtinae opinioni pertinaciter adhaerentes, nonnulla in medium proferrent argumenta, quibus doctrinam noſtram evertere conantur, quorum praecipua tantum allegabimus.

1. Objiciunt BURTON (*a*) & ROEDERER (*b*), non naturalem, quin difficilem eſſe illam partus ſpeciem, qua foetus facies oſſa Ilii ſpectat. Et haec licet vera ſint, neutiquam tamen aliquid contra noſtram ſententiam faciunt; naturalis enim eſt lateralis poſitio in ſuperiore pelvis ora, ad inferiorem vero ejus aperturam maxime praeternaturalis, ad quam diſtinctionem inprimis animadverti hic debet.

2. Inferunt iidem Auctores ll. cc. nullam eſſe vim vertentem in utero, qua foetus prius oblique poſitus verſus os Ilii, dein mutata directione ad os Sacrum verteretur. Et ſane, ſimilem vim utero ineſſe, nos quoque ignoramus (*b**), neque dependet illa ſitus mutatio ab utero; partes enim, quas tranſire debet foetus, quam maxime hic in cenſum venire debent, inprimis autem in noſtro caſu ad oſſa Iſchii eſt reſpiciendum, in quae incurrens major capitis diameter, ob inverſam orae inferioris pelvis menſurarum relationem, in ampliorem diametrum ita dirigitur, ut levem rotationem, juxta declives eorum partes gliſcens, experiatur, & caput circa axin vertatur.

3. Opponit praecipue ROEDERER (*c*), nullas diametros in deſcenſu ſuo ob-

(*a*) In *a new Syſtem of Midwif. p.* 120—123. (*b*) In *Icon. uteri gravid. p.* 21. in notis. (*b**) Demonſtrare quidem annifus fuit C. M. THODE in Diſſ. *de partus mechanismo*, Lugd. Bat. 1777. talem vim in utero & vagina haerere, quae foetus ſitum pro vario partus ſtadio mutaret, ſed parum valent, quae ad hunc mechanismum (qui neceſſario ex ipſius pelvis fabrica repeti debet,) probandum, adduxit argumenta. (*c*) *L. c. lit. γ.*

obſervare caput, nec parallelo cum iis ductu decurrere, dum per pelvim progrediatur foetus; occiput enim primum deſcendere, mentum firmiter pectori incumbere, conum itaque formare caput, cujus apex eſt in occipite, baſis in facie, dcirco perinde eſſe, qua ratione dirigatur, modo pars capitis conoïdea ſit praevia, mentumque ſterno inhaereat: addit porro, optimam fore noſtram ſententiam, ſi pelvis nuda conſideretur, ſed reſpiciendas quoque eſſe partes molles, vaginam inprimis, per quam ſub arcu pubis dirigitur occiput, quod fieri non poſſet, ſi vera noſtra theoria foret. Sed huic aſſertioni refragantur omnia, quae adduximus argumenta, & inprimis exploratio, cujus ope ſuturae ſagittalis obliquam directionem, & dein in rectam mutatam, evidenter perſentiſcere valemus: praeterea deſcenſus capitis non tali ratione contingit, ut diametros ſuas non obſervet; equidem occiput conum format, & in progreſſu ejus ſuturae lambdoïdeae medium in axi pelvis haeret, ſed nihilominus dimenſiones ſuas pelvis diametris accommodat; hoc enim ſi non contingeret, haud facile exiret pars capitis, quae trunco proxima eſt, ſeu facies, quae mento pectori incumbit: &, quod magis eſt, diſtantia, quae datur inter baſin oſſis occipitis & prominentiam oſſis frontis, longe major eſt, quam quae inter tubera oſſium verticis invenitur; cum autem juxta hanc diametrum procedat, ſponte apparet, longe melius per pelvis majorem dimenſionem tranſire poſſe, quod re vera in partu etiam obtinet: unde liquet, non perinde eſſe, in quanam directione caput progrediatur, modo conoïdea occipitis pars prodeat. Altera vero hujus argumenti pars minime nos tangit, ſiquidem partes molles in partu cedentes diametrorum rationem non invertant, & alio modo pelvim intrare foetum, alio modo exire, pluribus antea evictum fuerit.

4. Aliud tandem proferunt argumentum, praeſertim BURTON (*d*) & STEIN (*e*), foe-

(*d*) *In a letter to* SMELLIE, *p.* 101. & ſeq. (*e*) *L. c. T.* 1. *Abſchn.* 4. *Cap.* 7. §. 558.

foetum tali ratione per pelvim non transire in partu naturali, ubi apte conformata pelvis suas habet dimensiones, & foetus caput diametros naturales haud excedit; tum demum SMELLII doctrinam veram esse, si inaequalis sit partium matris ac foetus relatio, ita ut conjugata justo sit angustior, aut foetus caput dimensiones solito majores habeat; tali enim in casu delabi caput a rotundo ossis Sacri tubere, & ad latus converti eo tempore, quo supra illud os descendit: lateralis autem si obtineat situs, pelvi ac capite rite factis, vitiosum omnino & praeternaturalem illum esse habendum, declarant. Sed facilis est adversus hosce Viros responsio; si enim naturale vocari debet illud, quod plerumque contingit, noster situs quam maxime naturalis omnino est censendus, hunc autem inter frequentissimos observari, omnes fere Embryulci fatentur, adeo ut Celebris hujus aevi Obstetricans BAUDELOCQUE (*f*), qui in solo Artis nostrae exercitio occupatur, testetur, illam positionem, quam contrariae sententiae fautores naturalem appellant, esse quam rarissimam, (*on ne peut plus rare*); nullus autem eo dementiae perveniet, ut vitiosam partium conformationem in plerisque locum habere censeat, naturalem non nisi in paucis.

Stat igitur Recentiorum opinio de transitu capitis foetus per pelvim, partium fabrica & observationibus egregie suffulta, atque ab adversariorum argumentis vindicata: mirari ergo subit, quomodo & hodie tales dentur obstetricantes, hocce dogma impugnantes; condonandus quidem hic error est BURTONO, cujus libellus non ex veritatis amore, sed ex singulari quodam in SMELLIUM odio est profectus, quomodo vero STEINIUS, qui ex frequenti, qua occupatur praxi, facile hanc doctrinam adsequi valeret, Smellianae sententiae adversarius esse possit, equidem non perspicio. Hisce de capitis transitu pertractatis, videa-

(*f*) *L. c. T.* I. § 627.

videamus nunc, quamnam directionem truncus observet, dum per pelvim moveatur.

Quum caput juxta diametrum obliquam ut plurimum procedat, truncusque in eadem, qua caput, directione sit, quod male negaverat OULDIUS, facile exinde apparet, eandem hancce intrare truncum, sed oppositam, ita ut, si facies articulum sacro-Iliacum dextrum respiciat, sinister humerus sinistrae quoque eidem conjunctioni respondeat, dexter vero ad acetabulum oppositi lateris sit conversus; ambo tunc in eadem directione descendunt, donec caput ex sinu prodierit, quo facto, ita mutatur eorum situs, ut secundum maximam aperturae inferioris diametrum ex pelvi exeant; eodem enim, quo caput, modo ab ossibus Ischii invertuntur, ita ut, qui ad nexum ossis Sacri cum Ilio positus erat humerus, in cavitate ossis Sacri recipiatur, qui vero ad acetabulum locatus erat, sub arcu pubis gliscat: adeoque humeri eadem, qua caput, ratione suas diametros pelvis dimensionibus accommodant, egregio ad facilitandum partum artificio. Mirum sane videbitur unicuique, quî factum fuerit, ut haec humerorum inversio tam diu latuerit obstetricantes, ut non nisi ante paucos annos fuerit exposita, quum haec conversio oculis adeo obvia sit, ut vix obstetricantes effugere potuerit, qui tamen omnes in suis libris hanc neglexerunt, nihil hac de re memorantes, nisi quod, nato capite, facile insequeretur truncus, cum nihil adsit, quod huic moram injiceret. Inter primos, qui hanc inversionem notarunt, nominandus est C. WHITE, qui etiam errores ex ea neglecta commissos reprehendit (g); quam postea etiam descripserunt BANGIUS (h), BAUDELOCQUE (i), CA-

(g) *L. c. p.* 88. & seqq. nisi velimus, hoc jam indicasse SMELLIUM *l. c. Boek* 3. *C.* 2. S. 2. *T.* 1. *p.* 212. quod tamen obscurum videtur. (h) *Diss. l.* (i) In minor. compend. *C.* 6. Sect. 1. & *L. c. T.* 1. §. 642, 651, 656, 664, 667, 675, &c.

Camerer (*k*), & in Gynaeceo Argentinenſi hanc humerorum mutationem ſaepiſſime oculis haurire nobis licuit.

Eximium ergo mechanismum, quo tam caput, quam reliquum corpus foetus per pelvim tranſeunt, ex allatis argumentis evidentiſſime demonſtratum eſſe, cenſeo: nullus ergo dubitabit, quin ex hoc fonte manarint praecepta, quorum ſummus eſt in Arte uſus, & ab hujus inventi epocha demum rationale ac partium fabrica fundatum fuiſſe ejus exercitium. Etenim in partu naturali exinde dijudicamus, an rectus obtineat ſitus, quem ſi non obſervet deſcendens caput, & a naturali deflectat, artificiis variis, quae non una eademque ſunt ad omnes pelvis oras, & pro vario partus progreſſu diverſa, eundem corrigere ſtudemus. Ex humerorum inverſione naturali etiam apparet, non extrahendum eſſe foetum, antequam hanc rotationem ſubierint humeri, qua cautione omiſſa, plurima oriuntur mala, uti, cum de Adminiculis in partu agemus, fuſius explicare annitemur. Sed & in omni partu difficili & praeternaturali, ſi vel verſione, vel forcipe, vel ſectione educendus eſt foetus, hae pelvis dimenſiones, foetusque ad eas relatio ſollicite ſunt obſervandae, ut facilius & tutius in lucem poſſit edi infans, & hac de re egregie meritus fuit Smellie, qui ſuae theoriae omnem quoque praxin accommodavit. Quanta vero damna ex non rite perſpecta hacce relatione naſcantur, ſola artificialis foetus inverſio evidenter docet; nato enim infantis corpuſculo, ſi ad aperturam ſuperiorem haereat caput, ita ut facies os Sacrum ſpectet, maxima ſaepe opera ab imperitis impenditur, foetui ſumme periculoſa, ut juxta hanc diametrum caput protrahant, quod facillime & ſponte ſua ſequeretur, ſi immiſſa manu ad latera paululum inverteretur, quo artificio major ejus diameter majori pelvis dimenſioni adaptatur; hac autem cau-

(*k*) Vid. *Diſſ. de foetus per pelvim tranſitu ſub partu naturali*, Tubing. 1778.

cautela neglecta, inanis opera luditur, & funesta evadit infanti diuturna illa ad pelvis oram superiorem mora, unde funis compressio, & spinae luxatio, quae nonnunquam rudiorem istam tractionem sequitur, metuenda: ipse LEVRET hujus methodi utilitatem expertus fuit, ubi facta versione & facie ad os Sacrum conversa, diu in extrahendo foetu frustra desudasset, dein capite ad latera reclinato, facillime infantis eductionem absolvit, ut postea in simili casu semper hancce encheiresin adhibuerit (*l*).

Sufficiat ex his ostendisse, latissimum esse hujus egregiae doctrinae usum, & in omni fere partu tam naturali, quam praeternaturali maximam illius rationem esse habendam: quae omnia cum Veteribus fuerint incognita, Artem nostram insignem hujus accessione adeptam fuisse perfectionem, omnes mecum consentient, qui, quanta sit hujus inventi praestantia, ex ante dictis intellexerint.

CAPUT SECUNDUM.

DE ADMINICULIS IN PARTU.

Inter omnia partus naturalis adminicula primarium locum tenet

I. APTA PARTURIENTIS COLLOCATIO, quae matri maxime commoda virium inutilem dilapidationem prohibet, & infantis nascendi exitum optima methodo promovet, cavetque, ne huic in ipsa nativitate quaedam inferatur noxa.

Antiquissimis jam temporibus hujus rei utilitatem perspicientes Medici, varia

(*l*) Vid. *Suite des accouchem. labor. p.* 151.

ria excogitaverunt auxilia, huic fini implendo idonea: ita Veteribus ad partum abſolvendum & felicius expediendum duplex in uſu erat adminiculum, Lectus ſcil. & Sella Lochiaea ſive Obſtetricia, in quibus aut jacentes aut ſedentes puerperae commodius liberari poſſent; quae omnia ex multis Veterum locis abunde confirmantur, ut maxime miremur, quod RAMAZZINI afferat: *Sibi non ſatis compertum fuiſſe, utut curioſe in hanc diſquiſitionem incubuerit, num apud Veteres puerperae ſuper ſellas, an in lectulis foetus ſuos edere pro more haberent* (*m*). Apud antiquiſſimam Hebraeorum gentem jam in uſu fuiſſe ſellas obſtetricias, haud obſcure intelligi poteſt ex loco quodam *Exodi*, ubi durum habetur iſtud Regis Pharaonis mandatum, quo jubebantur Obſtetrices, omnem prolem maſculam vix in lucem editam protinus enecare: *Hebraeis parturientibus ſi opem feratis, eaſque ſuper ſellas videatis; quodſi maſculus fuerit, ipſum occidite* (*n*); ita ſaltem verſio Belgica, quam omnino probandam cenſet D. W. TRILLER (*o*). HIPPOCRATES, licet de ſedilibus aut lectis in partu naturali mentionem non faciat, de ſellis tamen loquitur, quibus imponebantur parturientes, ſi ſecundinae non facile ſequerentur, hae autem prorſus convenire videntur cum illis, quas reliqui Graeci in partu ad manus habere ſolebant: *Quod ſi ſupra laſanon ſedere nequeat, in ſella recubitoria perforata locetur: Si vero prae imbecillitate prorſus ſedere nequeat, lectum a capite quam erectiſſimum exſtruito, ut deorſum declinet, ſicque foetus ſuo pondere quam maxime deorſum ſimul trahat* (*p*): unde liquet, ſellam hanc jam fuiſſe inſtructam fulcro dorſuali ſeu *recubitorio*, atque foramine rotundo, per quod

(*m*) Vid. ejus *Oper. omn. p.* 547. Genevae 1717. (*n*) In *Cap. I. v.* 16. (*o*) In *Clinotechn. medic antiquar.* Francof. 1774. §. 155. (*p*) In *Libr. de ſuperfoet. p.* 261. *l.* 21. Conf. FOËSII *Oeconomia*, in voce λάσανον & ἀγκλίσεις.

quod foetus facilius exire posset: alibi commendat lectum concussibilem, mobilem, ad promovendum abortum aut foetum mortuum, exire negantem (*q*); quo in casu CELSUS etiam jubet *mulierem transverso lecto collocare* (*r*): haec vero cum ad partum laboriosum & non naturalem pertineant, hujus non adeo sunt loci. GALENUS expresse scripsit, in sellis suos foetus edere parturientes: *Obstetrices ipsae non ilico parturientes surgere jubent, nec in sella collocant,* —— *postea vero, quum ad partus transitum satis patet* (os vulvae) *surgere mulierem jubent & in subsellio collocant* (*s*). Plurima vero ad scopum nostrum spectantia habet MOSCHIO; hic enim, cum in partus initio ambulationem, olim laudatam, fieri haud permittat, quia *infantem prope foris situm reprimit, & matricem quassat* (*t*), suadet: *Ut ponatur supina in lecto, qui duris est stratus* (duos autem lectos conducere notaverat (*u*), durum in partu, mollem post partum,) *conduplicatis illi pedibus, & apertis. Cumque ad magnitudinem ovi in orificio matris (chorium) invenerimus, ad sellam eam levamus* (*v*); quam sellam dein descripsit esse *ut cathedram* (*w*), latius vero eandem exponit, dicens: *Sella obstetricalis est sicuti sella tonsoria, in qua sedetur, ita ut habeat sub sexu similitudine lunae foramen praecisum, ut illuc infans cadere possit* (*x*): ex quibus constat, sellam ab illo laudatam fuisse, quum partus proxime instaret, lectum vero huic substitutum fuisse, quoties mulier esset defatigata: S*i ita fuerit lassa, ut in lecto parere debeat, ibi pariat* (*z*): quod si sella descripta in promtu non foret, vult, ut *in mulieris femoribus sedeat, ibique pariat* (*a*).

Ea-

(*q*) In *Libr.* 2. *de morb. mulier. p.* 617. quem locum amplissima commentatione affecit M. CORDAEUS in *Comment.* 6. *in* HIPPOCRAT. *Lib.* I. *de muliebr.* in SPACHII *collection. p.* 677. (*r*) *L. c. L.* 7. *C.* 29. *p.* 489. *l.* 31. (*s*) *de natur. facultat. L.* 3. *C.* 3. (*t*) *L. c. part.* I. *C.* 10. *N.* 4. *p.* 9. (*u*) *N.* 48. *p.* 4. in Graeco exemplari. (*v*) *L. c. part.* I. *C.* 10. *N.* 5. *p.* 9. (*w*) *L. c. C.* 9. *N.* 6. *p.* 8. (*x*) *L. c. N.* 5. (*z*) *L. c. C.* 10. *N.* 5. *p.* 9. (*a*) *L. c.*

Eadem etiam MOSCHIONIS methodus reliquis Graecis familiaris fuit; ita enim AEGINETA: *Tempus desessus in sellam est, cum osculum uteri apertum digito occurrerit, & praeruptio prominuerit* (*b*), & cum his consentiunt, quae habet AËTIUS (*c*): iidem quoque, si mulier obesa est, aut *ob lumborum cavitatem* difficilis est partus, eam in lecto aut sella pronam & flexis genubus collocandam esse praecipiunt, ut hac positione juxta AEGINETAM *uterus ad abdomen delatus e directo osculi sit*, vel quemadmodum AËTIUS explicat, *ut vulva delabens cervicem recta extendat:* foetu autem mortuo & in difficili partu, mulierem in lecto ponendam, eique alligandam, commendat AEGINETA (*d*). Nec apud Arabes alia in usum tracta fuisse videntur, jubet quidem in partus initio AVICENNA: *Ut sedeat mulier hora una, & tendat pedes suos, deinde resupinetur super dorsum suum hora una: postea surgat subito, & ascendat gradus, & descendat, & clamet*; instante tamen partu & orificio uteri aperto, sequentia habet: *Et melius super quod sedetur apud partum, est scamnum, posito pulvinari post ipsam: & istud fiat post apertionem oris matricis* (*e*), & alibi (*f*): *Fac eam sedere super scamnum.* ALBUCASIS sedem pariter laudat, aut ut *mulieres teneant eam*, praecipit (*g*); an vero scamnum, quod Arabes memorant, a sella diversum fuerit, difficile quidem ex eorum Scriptis conjici potest. Quae hucusque dicta sunt, antiquissimum fuisse sellarum usum, abunde confirmant, quod ulterius comprobat TRILLER (*h*) ex Nummo Genethliaco Imperatoris ANTONINI PII, quem ex G. CUPERO in Synopsin suam *de Antiquitat. veteris puerperii* transtulit C. BARTHOLINUS

(*b*) *L. c. L.* 3. *C.* 76. *p.* 491. (*c*) *L. c. Tetrab.* 4. *Serm.* 4. *C.* 22. *p.* 789. (*d*) *L. c. L.* 6. *C.* 74. *p.* 582. (*e*) *L. c. L.* 3. *Fen.* 21. *Tract.* 2. *C.* 23. *p.* 722. (*f*) *L. c. C.* 24. *p.* 723. (*g*) Vid. *method. medend. L.* 2. *C.* 75. in SPACH. *p.* 443. (*h*) *L. c.* §. 154.

NUS (*i*), in quo numismate, conjiciente SEGUINO, FAUSTINAE puerperium repraesentatur, quae feminuda in ejusmodi fella obftetricia fedens confpicitur, poft partum tamen, (infans enim fafciatus ab exultante foemina in altum elevatur,) obftetrice pariter feminuda ad ipfius latus adfidente; nec omni probabilitate hanc TRILLERI conjecturam deftitui, docet ipfius numismatis, quod apud BARTHOLINUM invenitur, infpectio: nifi forte cum Cel. J. G. GUNZIO aliam hic fellam effe intelligendam ftatuamus, in qua fcilic. puerperae pro lata ope vota folvere folebant (*k*).

Ex quibus huc usque relatis, haud obfcure, nunc opinor, colligere licebit, Veteres lectis aeque ac fellis ufos fuiffe, ut fitu etiam commodo partum adjuvarent; tum demum vero parturientes in fella collocaffe, cum, rupturam minantibus membranis, mox inftaret partus; fi autem nimis debiles effent puerperae, aut ob praeternaturalem foetus fitum Embryotomia effet inftituenda, ad lectos confugiffe, quos ante partum etiam ab illis adhibitos fuiffe, abunde demonftravimus.

Cum vero Hodierni eadem haecce adminicula in partu ufurpare foleant, videamus, num & haec emendaverint, & ad ufum magis idonea reddiderint. EUCHARIUS RHODION postquam in partus initio eadem fere, quae AVICENNA facienda laudaffet, tum demum, *cum praegnans matricem laxari & disfolvi, humoresque largius manare fenfit*, illam reclinandam ac refupinandam effe fuadet, *ut neque ftare jam, neque prorfum jacere videatur, ipfumque caput refupinum pendentis formam magis, quam jacentis praebeat:* additque figuram fedilis, quo in Gallia ac Germania uti confueverant obftetrices, quod

(*i*) Vid. *Commentar. ad* T. BARTHOLINI fynopfin *Antiquit. veteris puerperii.* Amftel. 1676. *p.* 59. (*k*) Vid. *de commodo fitu parturientium*, Lipf. 1742. *p.* 13.

quod tali modo defcribit, *ut ab humo non alte distet, & excavatum ita fit ut facile, quae debet, transmittat, & reclinantem tergo accipiat* (*l*). Nec abfimile eft fedile illud, quod commendat RUFFIUS (*m*), cui vult ut infideat parturiens, dum veri ad partum dolores urgent, quodque habet *femicycli formam, quatuor fuffultum pedibus, fulcro a tergo aliquantulum retrorfum deducto;* inferius autem, ut liberioris aëris acceffus arceatur & pudori confulatur, panno obvolvendum fuadet. Variis dein modis has machinas corrigere ftuduerunt, inter quos duo inprimis memorandi veniunt, alter eft, quo fulcimentum dorfuale mobile fecerunt, quod jam apud WELSCHIUM habetur (*n*), & poftea in omnibus fellis obfervatum fuit; alter eft, quo nixibus edendis aptiores factae fuerunt, quem in finem anfas addiderunt, quas in ipfis doloribus prehendere poffent parturientes, cujusmodi fedilium figurae proftant apud VAN DEVENTER (*o*) & VAN SOLINGEN (*p*), quibus etiam pedum fulcimenta adjecit Chirurgus quidam Wirtembergenfis VOELTERS dictus (*q*). Optima vero fedilia noftra inprimis aetate excogitata fuerunt, in quibus pro lubitu fulcimentum dorfuale reclinari, atque fub ipfis doloribus manibus pedibusque firmiter inniti poffunt puerperae, & hoc titulo prae caeteris laudandae veniunt fella Friediana (*r*), quam etiam defcripfit ROEDERER (*s*), & Steiniana (*t*), quae lecti forma commode quoque adhiberi valet. Alii lectos, qui easdem habent utilitates, invenerunt, inter quos nominandus FRIED (*u*), cujus lectuli infignes ufus enumerat ROEDERER (*v*), optimam quoque lecti fpeciem fabri-

(*l*) *L. c. C.* 4. *p.* 14 & 15. nec non *C* 5. *p.* 20. (*m*) *De muliebrib. L.* 3. *C.* 2. in SPACH. *p.* 175. (*n*) In Edit. Germanic. SCIPION. MERCURII *Artis Obftetr.* (*o*) *L. c. fig.* 13. (*p*) *Ampt en pligt der Vroedvrouwen*, *Tab.* 1, 2, 3. (*q*) In libro, cui titulus *ein neuere Hebammen Schul*, Stutgard 1687. (*r*) *L. c. Tab.* 1 & 2. (*s*) In *Elem. Art. Obft.* §. 299. (*t*) In *kurze befchreibung eines neuen geburtsftuhls und Bettes*, Caffell 1772. hanc etiam delineandam curavit atque defcripfit PLENCK *l. c. Tab.* 1. *fig* 1 & 2. *p.* 57 & 58. (*u*) *L. c.* §. 180 — 182. *Tab.* 3. (*v*) *L. c.* §. 284 — 288.

bricandam curavit MECKELIUS, nullibi adhuc, quantum ſcio, deſcriptam, cujus ſpecimen Argentorati vidimus.

Ad uſum vero quod attinet, disputant Auctores, utrum ſella lecto praeferri debeat, an hic illi; & ſane, ſi iſtas ſellas ſpectemus, quae immobile habent fulcrum dorſuale, in quibus nec manus nec pedes ſub doloribus firmari poſſunt, merito hae reprobandae videntur; in iis enim dolorum intervallo nec convenienter quieſcere poſſunt parturientes, neque Naturae conatus, quo decet meliore modo, ſuis nixibus adjuvare, unde partus haud raro retardatur, difficilis fit, quin imo nonnunquam funeſtus: ita STEINIUS (*w*) refert, rupturam uteri exortam fuiſſe in matrona quadam parturiente, cujus matrix verſus anteriora obliqua erat; quamque ſellae dorſuali immobili inſtructae inſidere juſſerat imperita obſtetrix, nec alium ei ſitum conceſſerat. Deinde obſtetrices in Germania praeſertim eandem ſellam promiſcue adhibent, putantes omnibus convenire, nulla habita ratione corporis molis, adeo ut graciliores fere totae quantae per foramen ipſius ſellae labi poſſint, notante MASER (*x*). At omnes iſtae objectiones non cadunt in Recentiorum ſellas, ſiquidem illae fulcro dorſuali gaudeant, quod ad varios gradus reclinari poteſt, qua cautela, ſilentibus doloribus, egregie puerperis procuratur quies; deinde anſae & ſuſtentacula, quibus inſtructae ſunt, pulchre inſerviunt, ut, firmiter his pedes applicando atque illas manuum ope prehendendo, dolorum efficacia quam optime intendatur; &, ſi forte partus laborioſus evadit, aut operatione quadam eſt abſolvendus, facilis ſic datur aditus obſtetricanti, ut varia, quae requiruntur, auxilia adminiſtrare poſſit; atque his titulis inprimis laudanda STEINII ſella, in qua fere omnia recenſita commoda inveniuntur, quaeque facillime etiam in lectum mutari poteſt.

(*w*) In citat. *Programmat.* p. 4. (*x*) *Diſſ. l.* p. 26.

teſt. Nec tamen rejiciendi lectuli illi geniales, qui a Gallis frequenter adhibertur (*petits lits*), quorum deſcriptionem praeter alios optime dedit Baudelocque (*y*): inprimis vero commendandus lectulus artificialis Friedii & Meckelii, quorum modo mentionem injecimus, quin & eosdem ſellis praeferendos putamus, ubi debilis admodum eſt parturiens, aut partus Artis ope perfici debet, ſive ob pravum infantis ſitum, ſive ob ſymptomata urgentia, uti haemorrhagiam, convulſiones, &c.

Minime vero probamus, qui in nonnullis Galliae provinciis ſolemnis eſt, ſitum, quo parientes genubus incumbunt, manibus *ſellae* dorſum prehendentes (*z*); etſi enim haud abſimili ratione Latona (ambabus ſcil. ulnis palmam circumplexa, genubus in molli prato fixatis,) Phoebum feliciter in lucem effuderit (*a*), incommoda tamen maxime haec eſt poſitio, ac praecipiti excluſione & violenta funiculi abruptione ipſe infans facile laedi poteſt; tali etiam ratione placentae ſolutio metuenda, unde, contractiones ſuas haud exerente utero, haemorrhagia ac difficilis ſecundinarum excluſio. Notamus autem ſermonem hic eſſe de partu naturali, omnibus juxta naturam ſeſe habentibus; in partu enim ob uterum fundo ſuo ad lumbos inclinatum difficili, omnino commendandus hic ſitus eſt, quo fit, ut antrorſum feratur matrix, & orificium ejus ad axin pelvis propius accedat; ſic etiam, ubi verſio eſt facienda & pedes anteriorem uteri partem reſpiciunt, longe facilius in tali ſitu pedes invenire poterit obſtetricans, quam ſi conſueta ratione manus introducatur, imo vero, neglecto hoc auxilio, verſio nequaquam perfici poteſt: ita tali in caſu vidit Cl. Praeceptor Roederer, omnem operam inanem luſiſſe obſtetricantes ad extrahen-

(y) *L. c. T.* 1. §. 756—758. (z) Conf. Baudelocque *l. c. T.* 1. §. 755. (a) Conf. Swiet. *l. c. T.* 4 *p.* 568.

hendum infantem, ut jam nihil praeter dissectionem ejus in utero superesse crederent, ac propterea Cl. Virum in consilium vocarent, qui, facta exploratione, cum hoc modo situm infantem deprehenderet, pariente genubus imposita ac juxta anum manu utero immissa, felicissime ilico partum ad finem perduxit. Genubus etiam incumbere foeminam jubet LEVRET, si, capite ex utero jam egresso, humeri ita siti sunt, ut eorum alter ossibus pubis insideat, alter vero os sacrum respiciat, quo autem operator a posteriore foeminae parte humerum, qui os sacrum spectat, in latus convertere possit, ut hac ratione majorem diametrum pelvis intrent (*b*). Eundem hunc situm commendat ROEDERER, inprimis quando *pedes super ossibus pubis ex anteriori abdominis sede quaerendi sunt* (*c*), qui casus cum priore convenit. Cum itaque in nonnullis casibus tantae sit utilitatis haecce positio, immerito illam ceu absurdam & incommodam proscribere videtur BAUDELOCQUE (*d*).

Verum ut ad propositum redeamus, circa modum & tempus sedendi aut decumbendi, prout vel sellis vel lectulis utamur, id adhuc monendum, quodsi partus naturalis sit, & valeat foemina, situm pro elaboratione dolorum tam diu relinquendum esse arbitrio parientis, donec caput foetus pelvis cavo ita fuerit impactum, ut digito tangi possit, id est, per duo priora partus stadia, qualia distinguunt obstetricantes; in tertia vero & quarta periodo vel sellae vel lecto esse imponendam parturientem, tuncque vario modo corpus esse inclinandum pro vario partus progressu: quum enim foetus juxta axin pelvis & vaginae in naturali statu prodire debeat, haec autem non rectam lineam describat, sed incurvam, ut antea vidimus, ita collocanda est mulier, ut uterus semper hanc observet directio-

(*b*) Vid. *Suite des observations, &c. p.* 23. (*c*) In *Elem. A. O.* §. 393. (*d*) *L. c. T.* 1. §. 1072.

rectionem, & si in contractiones cieatur, infans juxta naturalem per pelvim transitum, antea latius descriptum, feratur, qua cautione vires parturientis non inutiliter teruntur, multumque iis parcitur; utero enim sic posito, cum nulla occurrant fetui obstacula, sed recte ad exitum propellatur, omnes dolores juxta mediam pelvim agunt, nec ad latera ejus eliduntur, magno sane parientis virium commodo. Talis itaque situs mulieri conciliandus, ut pro diverso partus stadio magis magisque dorso suo posteriora versus reclinetur, idque vero, si lectos adhibemus, pulvinaribus, si sedili incumbit, variis adminiculis pro diversa sellarum fabrica praestari potest, & huic scopo praecipue inservit sella Steiniana, cujus fulcimentum dorsuale ope uncorum commode ad quatuor gradus reclinari valet (*e*).

Quantum vero Ars inde profecerit, non opus erit pluribus demonstrare; etenim tali modo lectuli & sedilia Veterum hodie correcta sunt, ut commode in iis decumbant parturientes, optime manus ac pedes firmentur, atque sic cum minimo virium dispendio dolores adjuventur: praeterea ex quo mobile factum fuerit in sellis fulcimentum dorsuale, vario modo mutari potest parientis situs pro diversa partus periodo, quo facilius per axin pelvis progrediatur foetus, quae omnia cum Veteres latebant, haud ulteriori probatione hodiernae Artis prae veteri excellentiam & hac in parte indigere, merito confidimus.

Sequitur nunc alterum examinandum adminiculum

II. Emollitio ac dilatatio orificii uterini, quae Veteribus non tantum in partu difficili & praeternaturali, sed & in naturali maxime celebrabatur, inprimis autem emollitio orificii, quae tantae iis curae fuit, ut ad praecavendum partum difficilem in ipsa etiam graviditate balnea, vapores, linimenta, &c. adhiberent: ita

(*e*) Vid. Stein *Anleitung &c. T.* 1. *Abschn.* 4. *Cap.* 8. *p.* 175.

ita MOSCHIO, octavo graviditatis menfe transacto, uti fuadet *lavacris & peffariis, quae ex adipibus anferinis, & medulla cervina conftant*, additque: *Digito etiam perunćto orificio matricis admoveatur, ut poffit leniter & fine quaffatione aperiri* (*f*): in ipfo vero partu inter ea, quae tunc praeparanda recenfet, multa etiam ad emolliendum orificium uteri idonea commendat (*g*), ibidemque *lavacrum* olim laudatum rejicit, quia *vires minuit, & digeftionem corporis mulieris infrigidat;* ut autem orificium ipfum dilataretur, jubet obftetricem *digito finiftro oleo calido perunćto, orificium matricis circumagendo aperire, ut chorium illuc cadere poffit* (*g**). Balnea etiam ex ASPASIA fuadet AËTIUS ad graviditatis terminum frequenter adhibenda, in ipfo tamen partu nulla fere huc fpectantia tradit, fiquidem haec omnibus non tantum obftetricibus, fed & reliquis mulieribus nota effe perhibet, quapropter inunctionum aut dilatationum in partu naturali nullam facit mentionem (*h*), aft in partu difficili haec omnia fummopere commendat (*i*). AVICENNA pariter, graviditate ad finem vergente, balnea laudat & inunctiones genitalium, quin & mucilagines ex femine Cydonior. & Lini bibendas fuadet, iisdemque in ipfo partu ftrenue utitur, tum & dilatationem orificii digitorum ope faciendam in ufum vocat (*k*).

Unde liquet, quam maxime folemnem fuiffe Veteribus hancce uteri inunctionem ac dilatationem, quae aliquando in partu difficili & recte quidem in ufum vocantur, quo in cafu etiam ab HIPPOCRATE (*k**) adhibentur; in partu autem naturali haec omnia inutilia funt pronuncianda, imo ve-

ro

(*f*) *L. c. part.* 1. *C.* 8. *N.* 3. *p.* 8. (*g*) *C.* 9. *N.* 6. *p.* 8. & *C.* 10. *N* 4. *p* 9. (*g**) *C.* 10 *N.* 6. *p.* 9. (*h*) *L.c. Tetr.* 4. *Serm.* 4. *C.* 12. *p.* 784. & *C.* 13. (*i*) *L.c. C.* 15. (*k*) *Lib. Canon.* 3. *Fen.* 21. *Tract.* 2. *C.* 23. *p.* 722. (*k**) Vid. *Libr. de fuperfoet. p.* 260. & *de morb. mulier. L.* 1. *p.* 617.

ro quandoque noxia, cum a frequenti partium inunctione mucus naturalis, genitalibus emolliendis destinatus, detergetur, atque irritatione ipsa maxime incommoda parientibus esse deprehenditur: multo minus adhuc probanda est dilatatio uteri immissis digitis, ante partum aut in ipso pariendi conatu instituta; sic enim Natura in opere suo turbatur, dolores veri in spurios mutantur, atque ex vi orificio illata inflammatio uteri summe periculosa haud raro enascitur: quapropter Naturae hoc opus relinquamus, quae attenuando ac sensim sensimque detergendo orificium uterinum, dolores infert longe minores, quam si digitorum ope nascituro infanti viam pandamus, qui absque hac operatione tutissime ac felicissime in lucem edi posset.

Rejecto itaque hoc Veterum adminiculo, ad aliud nos convertamus, quod ab illis vix memoratum, imo plane omissum fuit; nihilominus maximam meretur attentionem, scil.

III. PARTIUM ADJACENTIUM, INPRIMISQUE PERINAEI CURAM. Accidit saepissime, ut, nisi caveat obstetricans, dum caput infantis ex vaginae ostio propellitur, perinaeum non tantum distendatur, sed & disrumpatur, atque ita malum inferatur, parturienti perquam molestum atque periculosum; diris enim cruciatibus hinc afficitur mulier, atque prae continuo affluxu humorum acrium, metus est, ne gangraena hasce partes occupet maxime reformidanda, qualem observationem, sanata tamen foemina, habet Celeb. VAN DOEVEREN (*l*); deinde redintegratio saepe non nisi difficulter instituitur, & etiamsi perficiatur, plerumque in subsequente partu, ob cicatricem debiliorem, vaginaeque orificium angustius redditum, altera vice findi solet, unde nova ejus cura est suscipienda. Insignem vero molestiam & vitae taedium affert hoc vitium, si ad anum us-

(*l*) *L. c. C.* 9. *p.* 145. & seqq.

usque protendatur disruptio, atque una eademque nascatur ex vagina anoque cavitas, unde fecum incontinentia, earumque per vaginam excretio, spurcum sane malum, cujus cura semper taediosa est, nonnunquam imperfecta & plane inutilis suscipitur; summi itaque momenti est hujus partis dilacerationem prohibere, ne mala modo recensita enascantur.

Recentiores ergo obstetricantes sedulam hujus rei curam habentes, adminicula proposuerunt, quorum ope praecaveri & averti posset hocce malum, sed in varias abierunt partes, diversasque hunc in finem laudarunt methodos. Multi enim, inter quos J. MESNARD (l*), FRIED (m), ROEDERER (n) aliique, utriusque manus indicem & medium digitum ad latera orificii vaginalis applicant, hisque sub quovis ingruente dolore perinaeum versus os Sacrum premunt, atque infra caput ducunt; hac autem ratione capiti viam pandi, & perinaei fissuram praecaveri, opinantur: verum maxime damnandum videtur hoc consilium, tantum enim abest, ut hac ratione perinaeum a dilaceratione immune servetur, ut longe facilius ejus ruptura contingere possit, quum aliter fieri nequeat, quin perinaeum ab immissis digitis ad os Sacrum repressum valide tendatur atque distrahatur, unde, accedentibus doloribus, qui caput foetus simul impellunt, necessario ejus fissura summopere est metuenda.

Aliam vero viam ingressi sunt alii, eamque longe meliorem ac securiorem, laudant scilicet, ut, quam primum perinaeum a capite foetus protendi coeperit, illud ab obstetricantis manu, vel nuda, vel linteo munita, sustineatur & sursum prematur, ita ut infantis exitum quasi prohibere velit; qua encheiresi perinaei nimia distensio, ac cita nimis partium dilatatio, a propulso foetu producen-

(l*) Vid. *le guide des accoucheurs*, Paris 1753. p. 194. §. 190. *N.* 3. (m) *L. c. Buch* 3. *Kap.* 5. (n) *L. c. C.* 12. §. 311. β & γ.

cenda, optime praecaventur; caput enim nunc tutiſſime juxta perinaeum gliſcit, atque ita occipite ſub arcu pubis dirigitur, ut ulterior ejus e ſinu vulvae evolutio facile & absque noxa genitalium fieri poſſit. Summo itaque jure hanc methodum praeſtantiſſimi in Arte Viri commendarunt, inter quos nominaſſe ſufficiat PUZOS (*o*), BURTON (*p*), SMELLIE (*q*), J. HARVIE (*r*), PLENCK (*s*), JOHNSON (*t*), WHITE (*u*), J. P. ROGERT, qui hanc methodum in domo obſtetricia Havnienſi ſummo cum ſucceſſu inſtitui ſcribit (*v*), VAN DE LAAR (*w*), J. M. AEPLI (*w**), BAUDELOCQUE (*x*), & STEIN (*y*), qui tamen & aliam encheireſin habet, ut evolutio capitis promoveatur; nimirum duos digitos incurvatos inter perinaeum & caput foetus introducit, ut ſuper hoſce deſcendat, ac ſimul perinaeum leniter retrorſum ducatur (*z*); quodſi vero ſpatium non detur, per quod immittantur digiti, ROONHUYSII vectem adhibet, quem in omni partu naturali hoc ſcopo ab Obſtetricantibus in uſum eſſe vocandum ſuadet (*a*); ſi autem vectis ad manus non ſit, unum vel duos digitos ano intrudendos, atque hac ratione caput ſurſum antrorſumque eſſe premendum praecipit (*b*). Sed digitorum aut vectis introductio, ac per eam praeſtanda encheireſis, minime tuta videtur, nec minus perinaei fiſſurae anſam praebere poterit, quam memorata FRIEDII aliorumque methodus, quam ipſe STEINIUS alibi maxime reprobat (*c*); tenſum quippe a foetus capite perinaeum non poteſt non ab introductis digitis aut vecte

(*o*) *L. c. p.* 115. (*p*) Vid. *Siſtem of Midwif.* §. 48. *p.* 118. (*q*) In Explic. *Tab.* 15. (*r*) Vid. *practic. directions, ſhewing a method of preſerving the perinaeum in birth &c.* Lond. 1767. in Celeb. SANDIFORT *Natuur- en Geneeskundige Biblioth.* *T.* 7. *p.* 327. (*s*) *L. c. p.* 59. (*t*) *L. c. p.* 197. & ſeq. (*u*) *L. c p.* 104. (*v*) Vid. *Societ. Medic. Havnienſ. Collectan.* *T.* 1. *p.* 363. (*w*) *L. c.* §. 170. (*w**) Vid. *Die ſichere Zurücklaſſung der Nachgeburt in beſtimmten fällen*, Zürich 1776. in praefat. *p* 8. (*x*) *L. c.* *T.* 1. §. 781. (*y*) *L. c.* *Abſchn.* 4. *Cap.* 9. §. 599 & 600. (*z*) §. 601 & 602. (*a*) § 604 & 605. (*b*) §. 606. (*c*) §. 590. & ſeqq.

vecte magis diſtrahi atque attenuari, unde facilior ejus disruptio; & hac de cauſſa etiam rejicimus laminam flexilem, quam loco vectis uſurpat GEHLER (*d*). Maxime autem reprobanda digitorum in anum immiſſio, quam praeter STEINIUM etiam commendat GEHLER; hac enim inteſtinum rectum ita irritatur, ut exinde haud raro inflammetur, quin imo hoc artificium frequentiſſimam ominoſae illius diarrhoeae puerperarum cauſſam eſſe, multa obſervatione compertum ſe profitetur Celeb. VAN DOEVEREN: unde liquet, magis etiam noxiam eſſe illam encheireſin, quam ad perinaei dilacerationem arcendam propoſuit SEBIZIUS (*e*), ut ſcilicet *pila oblonga ex linteis complicatis parata ano fortiter inprimatur*; haec autem, praeterquam quod infantis exitum impediat, majora etiam quam ſola digitorum intruſio parturienti mala creare valet.

Suadenda idcirco perinaei ſuſtentatio, tanquam optimum ad prohibendam ejus dilacerationem auxilium, quo etiam in Gynaeceo Argentinenſi ſummo cum fructu utuntur, adeo ut numquam perinaeum disruptum ibi viderim; quum, lenta partium dilatatione ſic facta, ac foetus occipite ſub pube directo, ſenſim evolvatur totum caput, quin tamen matris genitalia aliquid damni inde patiantur, quo egregio artificio plurima avertuntur mala, quae apud Veteres hancce cautelam negligentes, frequentiſſima eſſe debuerunt, adeoque exinde etiam multum increviſſe Artis noſtrae praeſtantiam, jure meritoque concludere liceat.

Capite infantis feliciter ſic nato, videamus, quanam encheireſi ulterius ad finem perducatur partus, & quanam ratione optime adjuvari queat, atque ita aliud in partu adminiculum nobis memorandum venit, ſcilicet

IV. COR-

(*d*) Vid. *Diſſ. de part. natur. adminicul.* Lipſ. 1772.

(*e*) Vid. *Exercit. Medic.* Argent. 1672. *p.* 614.

IV. Corpusculi infantis extractio. Veteribus haecce encheiresis ita peragebatur, ut prodiens caput, mox utraque manu ad ejus latera posita, amplecterentur, atque ita vel recta attrahendo, vel ad latera moticando aut rotando, ulterior infantis eductio perficeretur. Inter illos inprimis hanc methodum descripsit Moschio sequenti modo: *Apprehendere* (caput) *debet obstetrix, & in diversum adducere huc atque illuc. Illo tempore, quando se matrix aperit, conari oportet, & quando se concludit, non conetur, ne fervore aut sanguinis fluxu, ipsius matricis adductio emergat. A lateribus vero ministrae sine quassatione, manibus apertis, deorsum deducant* (*f*): atque tali ratione non tantum Veteres, sed & plerique Recentiorum procedunt, firmiter sibi persuadentes, eximiam opem parturienti ita ferri, infantisque exitum optima methodo promoveri; in errorem inducti ex eo, quod putaverint, truncum foetus directionem capitis non observare, atque ita humeros juxta transversam aperturae pelvis inferioris diametrum exire, crediderint.

Ex quo autem novissimi quidam Auctores notaverint, humerorum conversionem fieri ad pelvis oram inferiorem, qua, nato capite, secundum majorem ejus diametrum progrediuntur, ut consimiles sese tangant dimensiones, insignis exinde in Artem redundavit utilitas, atque praeceptum illud summi certe momenti manavit, natum caput non esse attrahendum, sed leviter modo continendum eousque, donec humerorum inversio contingat, qua facta, tuto reliqui corporis solutio fieri possit: urgent inprimis hoc praeceptum White (*g*), Baudelocque (*h*), F. H. Loschge (*i*), tum & Auctores, quos laudavimus,

(*f*) *L. c. C.* 10. *N.* 6. *p.* 9. (*g*) *L. c. p.* 90. & seqq. nec non *p.* 105 & 106. (*h*) *L. c. T.* 1, §. 785. (*i*) In *Diss. de Medicina Obstetric. agente & exspectante*, Erlang. 1780. *p.* 16.

mus, ubi de transitu foetus per pelvim agebamus, atque haec eadem cautela in Nosocomio Argentinensi semper optimo cum successu observatur. Aliam insuper encheiresin addit DE LEURYE, quae minime contemnenda videtur, facta scil. humerorum inversione, non recta educendum esse infantem censet, sed tali ratione, ut capite sinistra manu ad inguen matris appresso ac firmato, dextra manu reliquum corpusculum protrahatur, atque ita fetus circa proprium funem umbilicalem tanquam axin circumvolvatur, unde pericula ex fune nimis brevi forte oriunda avertuntur, & funiculus circa collum contortus optime solvi potest; quae omnia ex ipsius Auctoris verbis melius intelliguntur: *La tête & les épaules sorties, on porte de la main gauche la tête de l'enfant sur la cuisse de sa mere, & avec la droite on fait l'extraction du corps; de sorte que l'enfant sorti, sa tête se trouve près le pénil de sa mere, & ses pieds le long de sa cuisse; ce moyen donne la facilité de détortiller le cordon, &c.* (*k*), & hac cautione adhibita, nullum umquam obstaculum a circumvolutione funis vidit JOHNSON (*l*).

Maximi vero habendam esse WHITII aliorumque methodum, atque contrariam agendi rationem multa inferre mala, facile apparet, si perpendamus, quodsi natum caput mox attrahamus, humeros facile sic retineri & nonnumquam incuneari, aut si, reluctante obstetrice, Natura tamen hanc inversionem efficiat, a vi vaginae & utero illata, dolores parturientibus cieri, atque alia symptomata, puerperium funestum reddentia, excitari, quae omnia, hoc opere Naturae relicto, commode praecaveri potuissent. Accedit & hoc, quod, nato capite, si parumper exspectemus, puerpera a doloribus conquassantibus multum defatigata, per aliquod saltem tempus quiescere ac vires recuperare valeat, quod extractio ilico instituta haud permittit. Tandem summopere etiam hac de caussa rejicienda est con-

(*k*) *L. c. part.* 2. *Livr.* 1. *Sect.* 2. §. 629. (*l*) *L. c. p.* 198. in fine.

contraria methodus, quia tali ratione dolores ſic dictos propellentes non experiuntur puerperae, adeoque contractio uteri non ſit lenta, nec regularis, ſed inordinata, ſpasmodica, unde ſecundinae non ita facile ſequuntur, & ſinuum venòſorum uteri oſtia clauduntur, priusquam illa gradatim contrahi, ac contentum ſanguinem evacuare poſſint, cujus nunc tenuior tantum pars exit, craſſior vero remanet, qua deinde irritatur uterus, eamque ejicere conatur, atque ſic producuntur illi dolores, quos vocamus *dolores poſt partum*; praematuram itaque hanc infantis eductionem primariam eſſe cauſſam difficilis ſecundinarum excluſionis, ac dolorum poſt partum, haud immerito cenſet WHITE (*m*).

Poſtquam nunc infans in lucem prodiit, nondum ab omnibus liberata eſt mater, neque ex toto ſuum peregit officium obſtetricans, ſiquidem infans adhuc cum placenta cohaeret, qui nexus poſt partum ſolvi debet, tum & ipſa placenta, uteri contractiones impediens, debito modo eſt removenda, quae ab omni aevo ſumme momentoſa habita fuerunt, inprimisque, de qua nunc agendum erit, V. SECUNDINARUM EXTRACTIO, cujus cura non rite ſuſcepta, haud raro matrem; tot tantisque periculis defunctam, nova opprimit difficultate, minime temnenda: quapropter hanc materiem paulo latius pertractabimus, atque exinde Artis hodiernae excellentiam probare annitemur.

Prolixe admodum de hoc adminiculo egerunt Veteres, & varias encheireſes hunc in finem commendarunt, quos inter praecipue nominandus HIPPOCRATES, qui ſolo infantis pondere placentam educere tentat, qua de cauſſa puerperam ſuper *laſano* collocat, aut *in ſella recubitoria perforata*; ſi vero prae imbecillitate in hiſce ſedere nequeat, *lectum a capite quam erectiſſimum exſtruit, ut deorſum declinet, ſicque foetus ſuo pondere quam maxi-*

(*m*) *L. c. p.* 91 & 92. tum & *p.* 105 & 106.

maxime deorſum ſimul trahat: fune autem abrupto aut ante tempus diſſciſſo, *convenientibus appenſis ponderibus*, ſecundarum eductionem molitur, ſed ſimul inculcat, *id ſenſim*, *non vi faciendum*, *ne praeter naturam diſtractae ſecundae inflammationem excitent;* quapropter, ne nimis cito foetus ſuo pondere placentam abriperet, peculiarem quandam encheireſin inſtituendam ſuadet, quam ita deſcripſit: *Supponendae igitur foetui lanae quam maxime ſublatae recens carptae*, *quo paulatim cedant*, *aut utriculi duo copulati aqua pleni*, *ſupra quos lanae imponendae*, & *ſupra lanas foetus collocandus*, *deinde uterque utriculus ſtilo pungendus*, *quo ſenſim aqua defluat*, *qua effluente*, *utres demittantur ac conſidant*, *his autem demiſſis foetus umbilicum attrahit*, *umbilicus vero ſecundas extrahit* (*n*); hanc autem optimam curationem vocat, minimeque noxiam, de quo tamen dubitamus. At tali modo ſi non ſequeretur placenta, atque eandem arctiſſime complecteretur uterus, ſternutatorio medicamento illam ejicere tentat (*o*); quodſi neque tali concuſſione excuteretur, ingentem medicamentorum farraginem commendat, maximeque ſtimulantia, emmenagoga, quin & ad ipſas cantharides devenit, tum in forma *peſſi ſubditi*, quod utero immittebat, tum & aliis calidis commixtas easdem intus exhibebat (*p*), qualia eundem in finem etiam commendat GALENUS (*q*); nec raro tamen, ſtrenue his omnibus admotis, ad ultimum pervenire coactus fuit HIPPOCRATES, ut nimirum placenta in utero relinqueret, donec putredine colliquata vel ſponte exiret, vel uteri vi foras eliminaretur: *Plerumque vero putreſcunt* (ſecundae), *ſexto tamen aut ſeptimo die*, *aut etiam poſterius exeunt* (*r*). Exinde pate-

(*n*) Vid. *Libr. de ſuperfoet.* p. 261. (*o*) In *Libr.* 5. *Aph.* 49. (*p*) Vid. *Lib* 1. *de morb. mulier.* p. 608. *l.* 25 & 42. ibid. *p* 624 *l.* 44. *p.* 625. *l.* 25 & 40. & *p.* 632. in initio. (*q*) Vid. *Lib.* 8. *de ſimplic. facult. Lib.* 2. *de Antidot. C.* 8. 9 & 10. *de compoſit. pharmac. Lib.* 7. C. 5. in Edit. apud JUNTAS *T.* 4. *p.* 61, 115, 116 & 185. (*r*) In *Libr.* 1. *de morb. mulier. p.* 608. *l.* 40. & *p.* 609. *l.* 15.

patefcit, omnem operam navaffe HIPPOCRATEM, ut mox a foetu emiffo, fecundinae expellerentur, imo vero non prius foetum ab iis liberaffe, quam ipfae remotae effent, ex dictis liquet; quod vel inde magis confirmatur, fiquidem inter cauffas difficilis fecundinarum exclufionis referat: *Si vi abruptus umbilicus fuerit, aut fi per imprudentiam ejus quae umbilicum fecat, priusquam foetus involucrum ex uteris prodierit, fectus fuerit* (*s*): quam tamen funis diffectionem placentae expulfioni praemififfe videtur ARISTOTELES, ubi dicit: *Sed fi fecundae non ftatim cum foetu exierint, dum intus ipfae, foris autem infans eft, deligato umbilico fecantur* (*t*).

Pulcherrima funt, quae hac de re apud MOSCHIONEM leguntur; etfi enim *leniffime & obftetricaliter* una cum fecundinis infantem protrahere tentet (*u*), *feparandum* tamen *effe infantem* dicit, *fi tarditas ipfa moram habuerit*; deinde egregiam exhibet methodum ad placentam extrahendam, quae omnino laudabilis dici meretur (*v*); fummo jure etiam reprobat *fternutamenta, & a fcala fufpenfiones, & potiones calidas, & pondera, fiquidem fervorem partibus ipfis facere poffunt & praefentem fine dilatione fanguinis fluxum* (*w*): unde doctrinae ejus praeftantia prae Hippocratica elucefcit; & quamvis ftatim etiam a nato infante placentam removeat, id tamen debitis fub cautelis & quavis meliore encheirefi efficere ftudet, quae & noftris diebus laudari poffet. CELSUS de foetus mortui extractione agens, optimam tradit methodum, qua fecundinae, ubi remanferint, educi debeant, ita enim ille: *Medicus deinde finiftra manu leniter trahere umbilicum debet ita, ne abrum-*

(*s*) *L. c. p.* 608. in fine. (*t*) Vid. *H. A. L.* 7. *C.* 10. (*u*) *L. c. C.* 10. *N.* 6. *p.* 9. (*v*) *L. c. C.* 14. *N.* 7. *p.* 13. quem totum textum ob ejus praeftantiam fuis Commentariis inferuit VAN SWIETEN, Vid. *T.* 4. *p.* 574. (*w*) Ibid. [illegible] 13 & 14.

abrumpat, dextraque eum ſequi ad eas, quas ſecundas vocant, —— *hisque ultimis apprehenſis, venulas membranulasque omnes eadem ratione manu diducere a vulva, totamque illud extrahere* (*x*). P. AEGINETA & AËTIUS ſimilem fere operationem, a CELSO commendatam, ſequuntur, ſi placenta jam ab utero ſit ſoluta, cui vero ſi adhuc connexa eſt, recte ſubjungunt, ejus eductionem tentandam eſſe *non in directum, ob uteri prolapſus timorem, neque cum violentia vehementi, ſed leniter primum ad latera hac illac transferatur, dein aliquanto magis intente, ſic enim obedit, & accretio exolvitur*; & hactenus quidem bene, ſed occluſo uteri oſculo, a quo ſummopere metuebant, praeeunte HIPPOCRATE, linimenta, ſternutatoria, potiones calidas, & quaecunque emmenagoga in uſum trahunt, ut *hiet oſculum*; ſi vero neque ſic educatur placenta, *non oportet perturbari, nam poſt paucos dies putrefacta & in ſaniem diſſoluta excidit* (*y*): atque ita, methodo extrahendi excepta, eodem modo procedunt, quo HIPPOCRATEM ſupra vidimus.

Hiſce ex toto aſſentiuntur Arabes, inter quos AVICENNA, ea tamen differentia, ut in initio jam exhibeat ſternutamenta, antequam ad ipſam operationem procedat, *ut tenſus veluti chorda venter fiat, & tendatur & lubricetur ſecundina*; partem autem prodeuntem, ne aſcendat, *ſtringit ad coxas mulieris ambas ligatione deſuper*; deinde tractionem illam ſecundum rectitudinem ſummopere etiam culpat: verum his omnibus irritis, exſpectat, donec in putrilaginem verſae ſponte Naturae ejiciantur ſecundinae, & hanc putrefactionem medicamentis, inprimis unguento baſilico promoven-

(*x*) Vid. *l. c. L.* 7. *C.* 29. *p.* 492. *l.* 25. (*y*) Vid. P. AEGINET. *l. c. L.* 6. *C.* 75. *p.* 583. & AËTIUS ex PHILUMENO *l. c. Tetrab.* 4. *Serm.* 4. *C.* 24. *p.* 791.

vendam ſuadet (z): caeterum cum Aëtio & Aegineta plurima laudat medicamina, ut ſymptomata ex hac colliquatione oriunda praecaveat. Eodem fere modo procedit Albucasis, qui, ore matricis coarctato, ſuffimigia adhibet, quem in finem peculiare inſtrumentum delineat, de quibus etiam memorat Avicenna; caeterum paribus verbis ac Avicenna utitur, ligationem partis elapſae ad coxam mulieris, & *clyſteriſationem unguento tetrapharmacôn* etiam commendat (*a*).

Ex hiſce nunc conſtat, Veteres omnes in eo conveniſſe, ut, foetu emiſſo, ſtatim placentae expulſionem accelerarent, nihil in hoc opere Naturae relinquentes; de modo autem, quo id efficere ſtuderent, plurimum diſcrepaſſe, vel ex eo patet, quod alii ſoli encheireſi debite inſtitutae acquieſcerent, nihil ultra tentantes, alii vero non una hac confiderent, ſed mox ſternutatoria, ſtimulantia, & quaevis pellentia in uſum vocarent, quibus remorantem placentam ejicere conarentur; his autem omnibus incaſſum adhibitis, exſpectabant putredine factam aliquo poſt tempore diſſolutionem, donec id ſua ſponte fieret, quod Arte efficere non potuiſſent.

Videamus jam, quid Recentiores hac de re docuerint, & in quantum Veterum praecepta vel ſecuti fuerint, vel ab iis deſciverint: inter hos inprimis duplex, eaque e diametro ſibi oppoſita, viget opinio, quam nunc examinabimus, viſuri, neutram indiſcriminatim eſſe accipiendam.

Plurimi inſignia mala a relicta placenta metuentes, praeſertim colliquationem ejus & corruptionem, quae facile tali corpori ſpongioſo in utero humido & calido contingere poſſet, quin & plenariam ejus retentionem verentes, cum ute-

(z) In *Libr. Canon.* 3. *Fen.* 21. *Tract.* 2. *C.* 16. *p.* 719. (*a*) *L. c. C.* 78. in Spachii Collect. *p.* 447.

uteri osculum foetu expulso statim sese occluderet, ac constringeret, nihil prius esse agendum operatori post foetus exclusionem, quam ut citissime placenta extrahatur, firmiter sibi persuadent; & hujus sententiae multi dantur fautores, quos inter nominandi P. FRANCO (*b*), E. RHODION (*c*), J. RUFFIUS, qui diserte monet: *Si* (secundae) *moram aliquantulum quacunque de caussa fecerint, omnem obstetrix impendat operam, ut has ad exitum sollicitet* (*d*); porro A. PARAEUS (*e*), FABRIC. AB AQUAPENDENTE (*f*), MAURICEAU (*g*), MOWBRAY (*h*), MESNARD (*i*), & hi tres ultimi funem non prius rescindunt, quam placenta educta fuerit: inter asseclas hujus doctrinae etiam memorari debent VAN DEVENTER (*k*), PEU (*l*), LEPORINUS (*m*), & inprimis inclaruit haecce doctrina, postquam J. V. HARTRAMFFT aperte declarasset: *Non differendam esse quam fortiter etiam adhaereant, secundinarum extractionem, nihilque in ambigua isthac re vel expectationi medicae, vel spontaneo naturae operi, vel casui fortuito esse tribuendum* (*n*). A quo tempore huic doctrinae accesserunt STUART (*o*), CHAPMAN (*p*), PUGH (*q*), BOESEL (*r*), ASTRUC (*s*), ZÜCKERT (*s**), FRIED (*t*), GUNZ (*u*), & DIDELOT (*v*): quibus etiam

(*b*) Vid. *Traité des hernies*, Lyon 1561. *C.* 85. *p.* 358. & seqq. (*c*) *L. c. C.* 6. *p.* 22. (*d*) *de morb. mulier. L.* 3. *C.* 4. in SPACHII Collect. *p.* 176. (*e*) *de homin. generat. C.* 18. in SPACH. Coll. *p.* 413. (*f*) In *Oper. Chirurg.* Amstel. 1723. *p.* 581. (*g*) *L. c. L.* 2 *C.* 8. *p.* 248. (*h*) Vid. *the female. Physician. C.* 18. *p.* 220. (*i*) *L. c. p.* 200. & seqq. (*k*) *L. c. C.* 28. *p.* 190 & 352. (*l*) Vid. *pratique des accouchem. L.* 2. *C.* 15. (*m*) In *Kurtze doch gründliche Erörterung einiger die Zurück gebliebene Nach-geburth betreffender Fragen*, Leipz. 1728. *p.* 133. (*n*) In Diss. *de non differenda secundinarum adhaerentium extractione* §. 2. Lips. 1735. in HALLERI Collect. Diss. Chir. *T.* 3. *p.* 400. (*o*) Diss. *de secundin. nociv. & salutarib.* Argent. 1736. (*p*) *A treatise on the improvement of Midwif. &c.* Lond. 1753. *C.* 3. *p.* 165. (*q*) In *treatise of Midwif. p.* 27. (*r*) In *Grundlegung zur Hebammenkunst*, Altona 1753. *p.* 58. (*s*) *l'Art d'accoucher &c. p.* 77 & 211. (*s**) Vid. *Diät der Schwangern und Sechswöcherinnen*, in Celeb. SANDIF. *Biblioth. T.* 8. *p.* 223. (*t*) *L. c.* §. 194—203. (*u*) *Institut. Art. Obstetr.* §. 297. (*v*) *Instruction pour les Sages Femmes &c.* in *Comm. Lips. Vol.* 20. *p.* 629.

etiam addi posset SMELLIE; etsi enim in *Treatise &c.* moneat, in placentae extractione non festinandum esse, ubi nulla adsint contra - indicantia (*w*), attamen in opere admodum festinanter procedit, cui praejudicio se etiam favisse, ipse fatetur, donec a RUYSCHIO meliora edoctus fuerit (*x*). Verum, ne memoremus mala in foetum redundantia, si ante deligationem funis secundinae removeantur, gravissima contra hancce doctrinam militant argumenta.

1. Quamvis plurimi horum Auctorum prudenter & caute omnino procedendum esse velint atque commendent, iidem tamen nullum adesse adhaesionis gradum, qui non superari provida & in encheiresi experta manu possit, audacter affirmant, unde necessario, praesertim si eandem sibi regulam praefigunt imperitiores, vehemens uteri irritatio, inflammatio, dilaceratio, ruptura, inversio, aliaque terribilia mala oriuntur, uti tristis docet experientia; quales fatales casus plurimos collegerunt HALLER (*y*), AEPLI (*z*), nec non Celeb. SANDIFORT, qui & ipse funestam exinde uteri inflammationem observavit (*a*): imo vero, quod nonnunquam talis detur placentae cum utero coalitus, ut absque puerperae summo discrimine extrahi nequeat tota placenta, vel unica docet SMELLII observatio, ubi tantam vim adhibere debuerit in scirrhosis secundinarum particulis solvendis, ut mors puerperae proxime insecuta fuerit; deinde vero cautior factus in simili casu has portiones in utero reliquit, & a Natura absque ullo superveniente sanitatis discrimine expulsas vidit (*b*).

2. Si absque limitatione & indiscriminatim haec regula accipiatur, non raro me-

(*w*) Vid. *Book* 3. *Ch.* 2. *Sect.* 5. *T.* 1. *p.* 240. (*x*) In *Collect.* 23. *Case* 1—10. *T.* 2. *p.* 390. (*y*) In *Elem. Phys.* *T.* 8. *part.* 1. *p.* 448 & 449. (*z*) *L. c. p.* 33—49. (*a*) In *Obss* *L.* 2. *C.* 5. *p.* 111. quem casum etiam descripsit in *Bibliothec.* *T.* 7. *p.* 332. in notis. (*b*) *L. c.* *Case* 1 & 2.

metuenda eſt uteri atonia, unde periculoſiſſima haemorrhagia vix ac ne vix quidem compeſcenda; etenim in graviditate ſumme diſtentae fuerunt uterinae fibrae, hinc ſi nimis cito depleatur uterus, neceſſario in talem atoniam incidere debet, unde ſimul liquet, non omni ſuo munere defunctam eſſe placentem poſt foetum emiſſum, hac autem tunc temporis utitur Natura quaſi pulvinari quodam, cujus ope vaſa diſtenta leniter premuntur, ut facilius & aequabiliter ſenſim ſeſe contrahere poſſent; quapropter extracta juſto citius placenta, & ante debitum tempus remoto hocce ſuſtentaculo, vaſa ſanguine turgida, in utero hiantia, necdum ad priſtinam diametrum redacta, de pleno rivo cruorem fundunt, atque letali haemorrhagia matrem opprimunt, quae non contigiſſet, ſi in matrice relicta fuiſſet placenta, usque dum amiſſam vim contractilem hoc organon recuperâſſet. Conſuli hac de re inprimis merentur LEVRET (*c*), BAUDELOCQUE (*d*), LE ROUX (*e*), HUGUENIN (*f*), & VAN DER HAAR (*g*).

Haec vero pericula ut alii evitarent, experientia etiam ex hominibus & brutis deſumta freti, nec non attendentes, partu excluſo atque evacuato utero, poſt aliquod tempus de novo fieri in utero contractiones, quibus placenta excuteretur, opinati ſunt, ductum Naturae eſſe ſequendum, atque hanc expulſionem, quae a vi uteri ſeſe contrahentis praeſtari debet, eſſe exſpectandam, nec aliquo modo conamina, quibus Natura hoc corpus quaſi altera quadam partus ſpecie ejicere ſolet, eſſe turbanda, imo vero remanentibus ſecundinis tantam eſſe concedendam moram, donec in putridum liquamen redactae ſponte ſecederent.

(*c*) Vid. *Suite des obſervations*, *Art.* 9. *p.* 447. (*d*) *L. c. T.* 1. §. 882. (*e*) Vid. *Obſervations ſur les pertes de ſang des femmes en couches*, Dyon 1776. *p.* 49. & 241 — 246. (*f*) Vid. Diſſ. *de atonia uteri*, Argent. 1770. (*g*) In *Verhandelingen van het Bataafsch Genootſchap te Rotterdam &c. T.* 6. *p.*85.

rent. Nemo hanc doctrinam fortius propugnavit, quam RUYSCHIUS (*h*); & hanc deinde plurimi adoptarunt, inter quos prae caeteris memorari debent OULD (*i*), GEHLER (*i**), VOGEL (*k*), & HARVIE (*l*): dantur autem inter hosce nonnulli, qui ad Veterum auctoritatem provocant, atque eos etiam pro exspectantium, donec sponte exirent secundinae, sententia fuisse, asserit HARTTRAMFFT, nec *aliam apud* HIPPOCRATEM *adhaerentis placentae curationem, quam, quae putrefactione fit, inveniri*, diserte pronunciat (*m*); verum satis, ni fallor, in superioribus demonstratum fuit, HIPPOCRATEM & cum eo reliquos Graecos, excepto MOSCHIONE, tantummodo in hoc casu tale consilium dedisse, ubi post quaevis remedia incassum tentata, placenta tamen evelli non posset, quam caeterum mox post partum removere conabantur; neutiquam idcirco huic sententiae addictos fuisse Veteres, sed ad priorem classem esse referendos, merito concludimus. Verum ut ad quaestionem nostram redeamus, quamquam ut plurimum Natura ipsa huic negotio sufficit, ita ut exiguo post partum temporis spatio placenta sponte secedat, obstant tamen multa, quo minus hanc opinionem amplectamur, quorum praecipua tantum allegabimus.

1. Licet constet, aliquando absque noxa per sat longum tempus retentas fuisse in utero secundinas, quin imo easdem in putrilaginem conversas haud gravia concitasse symptomata (*n*), res tamen & ratio docent, facillime putre-

(*h*) Vid. *Adverf. Anat. Decad.* 2. *p.* 30. & feqq. hanc autem fuam opinionem deinde mitius explicuit in Tract. *de mufculo fundo uteri reperto*, Amft. 1726. *p.* 9. (*i*) *L. c. p.* 58. (*i**) In duabus Diff. *de utero fecundinas expellente*, Lipf. 1765 & 67. in *Comm. Lipf. Vol.* 16. *p.* 285. (*k*) In Diff. *de non accelcranda fecundinar. extractione*, Gotting. 1768. in Celeb. SANDIFORT *Biblioth. T.* 8. *p.* 206. (*l*) *L. c. part.* 2. in SANDIF. *Biblioth. T.* 7. *p.* 331. (*m*) *L. c.* §. 16 & 12. (*n*) Vid. HALLER. *l. c. p.* 447. & AEPLI *l. c. p.* 92. & feqq.

tredinem contrahere placentam in utero, atque tali in ſtatu minime temnenda mala producere poſſe, ita ut ipſo contactu uterus in ſimilem putredinem rapiatur, aut in reliquum corpus lege vaſorum abſorbentium peſſimi inde redundent affectus, qui eo periculoſiores ſunt habendi, quo major tunc temporis obtineat ad putredinem diſpoſitio (*o*). De hiſce inprimis conferri merentur praeter Veteres *ll. cc.* LEPORINUS (*o**), HALLER (*p*), HARTTRAMFFT (*p**), PUZOS (*q*), PUGH (*r*), WHITE (*s*), GERSON (*t*), & BAUDELOCQUE (*u*).

2. Grave etiam exinde contra hanc ſententiam petitur argumentum, quod nonnunquam pro parte aut ex toto ſoluta placenta, eaque orificio incumbente, ex atonia uteri vel univerſali vel partiali, ſanguinis fluxus maxime pertimeſcendus oriatur, qui magis etiam eſt reformidandus, ſi ſanguis foras ſeſe non prodat; haec autem haemorrhagia neceſſario mulierem opprimet, cum obſtetricans accedat, qui, partu peracto, omnia ſe confeciſſe putat, &, ſi fluxus ſeſe extus haud manifeſtet, rem Naturae committit, nec in ſtatum uteri inquirit, ut exinde judicet, num protinus ſit ſeparanda placenta, num tutius vi expultrici uteri ſit relinquenda: ejusmodi vero haemorrhagiam re vera aliquando locum habere, docent inprimis LEVRET (*v*), LE ROUX (*w*) & BAUDELOCQUE (*x*), nec minus hanc eſſe metuendam, ubi in peculiari qnodam ſacco retinetur placenta, obſervata DENYSII (*y*) & LE ROUX (*z*) confirmant.

Fa-

(*o*) Vid. Celeb. VAN DOEVEREN *prim. lin. de Morb. Mulier.* §. 90. (*o**) *L. c.* p. 69. & *ſeqq.* (*p*) *L. c. p.* 449. (*p**) *L. c.* §. 15. (*q*) *L. c. p.* 146. (*r*) In *Treatiſe of Midwif. p.* 30. (*s*) *L. c. Caſe* 11. *p.* 302. (*t*) In *Collectan. Havnienſ. T.* 2. *Art.* 24. *p* 204. (*u*) *L. c. T.* 1. §. 906. (*v*) In *l'Art des accouchem.* §. 783. & 84. *p.* 144. (*w*) *L. c.* §. 120. *p.* 75. & §. 124. *p.* 77. (*x*) *L c. T.* 1. §. 874. & 875. (*y*) In *Verhand. over het ampt der Vroedm. en Vroedvr. C.* 3. *p.* 31. Leid. 1733. (*z*) *L. c. p.* 269.

Facile hinc intelligitur, utramque regulam absque limitatione assumtam incommodis haud superandis laborare, concludamus itaque, generale quoddam praeceptum, omni exceptione majus, nequaquam hic praefigi posse, sed sollicite distinguendos esse illos casus, in quibus placentae expulsio vel Naturae relinqui, vel ejus extractio accelerari debeat; hanc vero methodum prae reliquis commendarunt PLATNER (*a*), PUZOS (*b*), LEVRET (*c*), ROEDERER (*d*), VAN SWIETEN (*e*), STEIN (*f*), PLENCK (*g*), WHITE (*h*), DE LEURYE (*i*), ROGERT (*k*), BAUDELOCQUE (*l*) & VAN DE LAAR (*m*), quibus etiam consentientem audivimus Celeb. Praeceptorem VAN DOEVEREN in eximiis Praelectionibus de Morbis Mulierum. Horum autem Virorum doctrina ad seqq. redit: nimirum nulla urgentia symptomata si adsint, quo minus haecce eductio acceleretur, spontaneam placentae solutionem absque ullo metu esse exspectandam censent, tum demum vero manum utero immittendam, & secundinas eximendas esse, quando novi oriuntur dolores, modica haemorrhagia adest, & contractus globi sub forma in regione pubis sentitur uterus: optime hoc notarunt PUZOS (*n*), LEVRET (*o*) & DE LEURYE (*p*); tali etiam modo in Xenodochio Argentinensi procedunt, in quo vidimus, hanc methodum eventum fortunatum semper sortitam fuisse, neque ullis periculosis stipatam symptomatibus. Si vero memorata signa deficiant, aut ex horum per sat longum tempus absentia atoniae uteri suspicio nascatur, inprimis flac-

cido

(*a*) In *Institut. Chir.* §. 1419—1421. (*b*) *L. c. p.* 141. (*c*) Vid. *l'Art des accouchem. Part.* 3. *Chap.* 2. *Art.* 4. *p.* 143. *Essai sur l'abus des regles general. &c. p.* 168. *& seqq.* nec non *Memoir. de Chir. T.* 3. *Art.* 10. *p.* 216. (*d*) In *Elem. A O C.* 14. §. 343. *& seqq.* (*e*) In *Comm. T.* 4. *p.* 578. (*f*) *L. c. T.* 1. §. 624. *& seqq.* (*g*) *L. c. p.* 59. (*h*) *L. c. C.* 5. *p.* 82. conf. *p.* 308. (*i*) *L. c. Part.* 2. *Livre* 1. *Sect* 9 §. 849. *&* 860. (*k*) In *Collect. Havniens. T.* 1. *p.* 364. (*l*) *L c T.* 1. §. 852. (*m*) *L. c. C.* 10. §. 195. *p.* 90. (*n*) *L. c.* (*o*) Vid. *Memoir. de Chir. T.* 3. *p.* 221. (*p*) *L. c.* §. 850.

cido & diftento remanente hocce organo, placentae folutio non eft tentanda, nifi certi fimus, uteri vim contractilem, quae frictione manus in hypogaftrio incitari debet, ex toto effe reftitutam (*q*). Si autem in tali cafu, aut alia quacunque de cauffa, portione placentae ab utero foluta, fanguinis profufio vel & aliae rationes nos cogant, ut citiffime placentam removeamus, facilis & lenis adhibenda eft operatio; fcil. miffa imprudenti funiculi tractione, ad CELSI methodum manum in uterum immittimus, digitisque inter hunc & fecundinas pofitis, leni motitatione eas feparamus & quafi deglubimus (*r*); nec aliter ut plurimum procedendum, ubi in peculiari facco retinetur placenta, fiquidem tunc rariffime a fola Natura expelli poteft (*s*). Hac deglubtione peracta, notandum adhuc venit, ut fecundum pelvis axin educatur placenta; etenim, foetu expulfo, priftinum locum occupat uterus, atque angulus ejus cum vagina reftituitur, quapropter, ne inde difficultates in eximendis fecundinis enafcantur, ad hunc angulum omnino attendi debet, quem in finem recte fuadent STEIN (*t*) & BAUDELOCQUE (*u*) funiculum una manu prehendere, alterius manus duos digitos quam altiffime vaginae immittere, hisque funem reprimere verfus os Sacrum, ut hac ratione juxta pelvis axin eductio peragatur. Etfi nonnunquam ftatim ad placentae feparationem procedere debemus, fieri tamen poteft, ut non nifi per frufta educi queat, cum reliquae particulae nimis arcte adhuc utero funt connexae, quas fi violenter evellere tentaremus, certo certius uterus laederetur, hinc in tali cafu, remota portione foluta, reli-

(*q*) Conf. Inprimis LE ROUX *l. c.* §. 87. *p.* 53. & §. 173. *p.* 115. (*r*) Egregie jam hanc encheirefin defcripfit FABRIC. AB AQUAPENDENTE *in Opp. Chir. Part.* 2. *C.* 87. *p.* 581. *L. B.* 1723. Conf. etiam LEVRET *fuite des Obfervat. p.* 139. & BAUDELOCQUE *l. c. T.* 1. §. 880. & §. 898. (*s*) Vid. Celeb. VAN DOEVEREN *l. c. C.* 11. *p.* 174. & LE ROUX *l. c.* §. 205. *p.* 137. (*t*) *L. c. T.* 1. §. 640. & 646. (*u*) *L. c. T.* 1. §. 869. & *feqq.*

reliqua cohaerens eſt ſinenda, usque dum de novo ſeſe contrahat uterus, & ab accreta ſeſe liberet placenta; atque hanc methodum feliciter inſtituit LE ROUX (x), qui recte etiam commendat, partem placentae cum utero concretam, ut in caſu SMELLII obtinuit, eſſe relinquendam, cum haec citius vel tardius ſponte prodire ſoleat (y), & mala longe majora a vi utero illata, quam a ſecundinarum portione per aliquot dies remanente, parturienti immineant.

Cuilibet attendenti facile apparebit, quanto melius conſulatur puerperis, ex quo media hacce via incedendum eſſe putaverint obſtetricantes; ſic enim laeſiones uteri ejusque atonia a praecoci nimis & violenta extractione pertimeſcenda evitantur, nec ab utero jam ſolutae ſecundinae tamdiu in eo morantur, ut pravas qualitates contrahant, & cum puerperis communicent: nec regerant adverſarii, ſi aliqua conceditur mora, mox ſubſequi orificii uterini ſtricturam, atque hac de cauſſa vel difficulter, vel plane non placentam educi poſſe, cum in partu tam inſigniter hoc diductum ſit atque deterſum, ut unum cum vagina continuum tubum efficiat, imo vero duarum unciarum & manus latitudinem habuiſſe viderit HALLER (z); vanus idcirco hic metus dicendus, & ſi forſan aliquando praecluſio orificii obſervata fuerit, haec potius perverſae agendi rationi, rudiori nempe funis attractioni, & citae nimis placentae evulſioni tribuenda videtur, cum ſic Naturae conamina turbentur, uterus irritetur, atque in contractiones ſpasmodicas cieatur (a); neque ob praeſentem hanc coarctationem acceleranda eſt placentae extractio, uterus quippe poſt aliquod intervallum denuo contrahitur, atque hac ratione vel ſponte, vel exhibitis

(x) *L. c.* §. 202. *p.* 132. (y) Vid. SMELLIE *Collect.* 23. *Caſe* 1. & 2. *T.* 2. *p.* 390. & LE ROUX *l. c.* §. 183. *p.* 120. (z) Vid. *Elem. Phyſiol. T.* 8. *Part.* 1. *p.* 451. (a) *L. c. p.* 58.

cis idoneis remediis, ab hoc corpore fefe liberat. Quae cum ita fint, neminem jam dari putem, qui non ultro fateatur, permagnis beneficiis ex hac doctrina cumulatam fuiffe a Recentioribus Artem Obftetriciam, praefertim autem, cum ex toto funt profcripta, Veteribus adeo familiaria, ftimulantia & pellentia, quae neceffario dolores, fpasmos, febres, & quaevis peffima fymptomata producere deberent.

Sequitur tandem ultimum in partu naturali adminiculum

VI. Funis discissio et ligatura. Momentofa fane haecce cura a Veteribus habita fuit, adeo ut Aristoteles moneat: *In fecando deligandoque infantis umbilico prudentia requiritur & peritia* (*b*); imo vero totum Obftetricum officium antiquitus inde nomen accepit, ut ὀμφαλότομοι ab Hippocrate dicerentur (*c*), ipfa autem ars ὀμφαλοτομία audiret (*d*), unde concludere licet, quanti eam olim fecerint.

Ad ipfam funiculi ligaturam quod attinet, illud animadverti meretur, quod raro duplici vinculo ufi fuerint Veteres, cum plerumque una cum foetu placentam extrahere conarentur; quodfi tamen fecundinae in utero relictae fuiffent, funem aeque a matris quam foetus parte ligandum effe, priusquam diffecaretur, fedulo monuerunt, atque hac cautela omiffa, parturienti non minus quam infanti funefta haemorrhagia neceffario pereundum effe, ftatuerunt; hinc Aristoteles: *Si fecundinae non ftatim cum foetu exierint, dum intus ipfae, foris autem infans eft, deligato umbilico fecantur* (*e*), apertius autem Moschio hanc rem declarat: *Ex utraque parte ligandus eft* (*funis*), *& fic in medio procidendus, ne & ipfa, quae parit, fluxum fanguinis patiatur* (*f*).

At-

(*b*) Vid. *Hift. Animal. L.* 7. *C.* 10. (*c*) *De Morb. Mulier. L.* 1. *p.* 608. (*d*) Vid. Aristotel. *l. c.* (*e*) *L. c.* (*f*) *L. c. Part.* 1. *C.* 10. *Art.* 7. *p.* 9.

Atque haec Veterum de necessaria funiculi ab utraque parte deligatione sententia, ad recentiora etiam tempora usque omnium Obstetricantium animis firmiter inhaesit, donec meliora docuerint Hodierni, statuentes, inutilem prorsus, quin noxiam esse, quae a parte placentae instituitur, ligaturam, eam vero, quae versus foetum fit, non adeo necessariam, vario etiam modo limitandam esse. Docuerunt scilicet inprimis nostri aevi Anatomici, non talem esse inter placentam atque uterum nexum, ut mutua detur vasorum inosculatio, adeoque per umbilicum, sanguinem, qui matris corpore continetur, effundi haud posse (*g*): quapropter etiam Obstetricantes, hancce inventionem in suos usus convertentes, funis ligaturam a parte matris omiserunt, atque observarunt, haemorrhagiam, quae tunc contingit, citissime sisti, quum ex solis placentae vasis sanguis exeat; imo vero hujus methodi magna notarunt emolumenta in facilitanda secundinarum extractione, quae volumine ita imminutae, longe melius vel ab ipsius uteri contractionibus, vel ab Obstetricante educi valent, unde a plerisque merito recepta fuit haecce encheiresis, uti a SMELLIO (*h*), FRIEDIO (*i*), STEINIO (*k*), WHITE (*l*), PLENCK (*m*) & BAUDELOCQUE (*n*); eandemque semper felicissimo cum successu in Gynaeceo Argentinensi institutam vidimus. Unicus tamen casus excipiendus videretur, in partu scil. gemellorum, ubi, altero in lucem edito, alter adhuc in utero continetur; in hisce enim, si placentae coalitae fuerint, metus esset, ne, funiculo non revincto, haemorrhagia relicto foetui letalis nasceretur, uti recte animadvertit BAUDELOCQUE (*o*):

atque

(*g*) Conf. inprimis A. MONRO in *Medic. Essays T.* 2. *p.* 133. ROEDERER in *Opuscul. p.* 73. §. 10. & *p.* 444. §. 6. tum & in *Tabul. Uteri Human. p.* 25. & *seqq.* in notis. G. AZZOGUIDI *de utero p.* 44—83. & Clar. FORSTEN in *Quaest. Select. Physiol.* praeside Celeb. VAN DOEVEREN defensis, L. B. 1774. *p.* 54. & *seqq.* (*h*) In *treatise &c. Book* 3. *Chap.* 2. *Sect.* 5. *T.* 1. *p.* 234. (*i*) *L. c. Cap.* 5. §. 193. (*k*) *L. c. T.* 1 §. 613. (*l*) *L. c. p.* 109. (*m*) *L. c. p.* 67. (*n*) *T.* 1. §. 807. (*o*) *T.* 1. §. 953.

atque haec cautela eo magis necessaria evadet, si utriusque funes in unum confluunt, ubi ad placentam pervenerint, qualem observationem habet MERY (*p*). Ab altera tamen parte fatendum, in gemellis placentas longe frequentius contiguas esse quam continuas, ita ut nullum adsit inter utriusque vasa commercium, quapropter etiam in hisce tuto vinculum omitti potest.

Neque funis deligationem a parte foetus absolute requiri, demonstrarunt etiam Recentiores, observatione edocti, quodsi infans sibi relinquatur, sensim sisti arteriarum umbilicalium pulsum, & hoc sublato, absque metu funiculum dividi posse, neque sanguinem de eodem resecto effluere; idemque ex funis fabrica (*q*), mutata sanguinis circulatione, compressis per respirationem vasis umbilicalibus, analogia brutorum, & experimentis in ipsis hominibus factis, ulterius comprobarunt: inter quos inprimis nominari merentur SCHULZE (*r*), ROEDERER (*s*), DE WIND (*t*), FRIED (*u*), STEIN (*v*), & BAUDELOCQUE (*w*). Etsi itaque non omnino necesse sit funiculum ligare, non ideo tamen hanc cautelam negligendam esse censemus, quum a stragulorum lectique calore, aliisve de causis incitata circulatione, sanguinis profluvium facile erumpere possit, foetuique funestum evadere; quales infaustae Observationes memorantur a BOEHMERO (*x*), HALLERO (*y*), WHITE (*z*), & BAUDELOCQUE (*a*): quae mala ut praecaveantur, tutius videde-

(*p*) In *Memoir. de l'Academ. des Sciences, l'an* 1720. *p.* 13. (*q*) Constringuntur scil. vasa umbilicalia non tantum per se, sed per tubum illum aponeuroticum, qui ex musculis abdominalibus ortus funem amplectitur, quemque optime descripsit F. H. BUCCHOLTZ in Diss. *de Hepatomphalocele congenita*, Argent. 1768. §. 2. (*r*) In Collect. Diss. Anatom. HALLERI *V.* 5. *p.* 607. (*s*) In *Opusc. p.* 439. (*t*) *Over het afbinden van de navelstreng, p.* 41, 42 & 64. (*u*) *L. c.* §. 193. & in Diss. C. L. SCHWEICKHARD *de non necessaria f. u. deligatione*, Argent. 1769. §. 8. (*v*) *L. c. T.* I. §. 622. (*w*) *L. s. T.* I. §. 801. (*x*) In HALLER. Diss. Anatom. *V.* 5. *p.* 663. §. 37. (*y*) In *Elem. Phys. T.* 8. *Part.* I. *p.* 443. (*z*) *L. c. p.* 108. (*a*) *L. c. T.* I. §. 803.

detur in omni caſu funem vinculo conſtringere, ita tamen, ut in iis, qui plethorici naſcuntur, haecce cura non prius inſtituatur, quam aliqua ſanguinis copia ex umbilico effluxerit, uti ſummo jure monuerunt DE LEURYE (*b*), BAUDELOCQUE (*c*), aliique.

Ad tempus vero, quo a placenta liberari debeat foetus, ſuadet HIPPOCRATES: *Si foetus non facile exeat, ſed cum labore neque ſine medici ope, hujusmodi foetus cum pauci ſunt temporis, his non ante abſcindendus umbilicus, quam urinam reddiderint, ſternutarint, aut vocem ediderint, ſed ſinendi ſunt* (*d*): atque hoc HIPPOCRATIS praeceptum plurimi etiam inter Recentiores ſecuti ſunt, ſperantes, hac ratione languentem in foetu circulationem ab affluente matris ſanguine, aut calore uteri, incitari, vel & plane ceſſantem renovari poſſe; quin imo alii placentam ex matrice jam exemtam, & cum foetu perpetuam, in pelvim aqua aut vino calido repletam eodem ſcopo immergendam ſuadent: verum haec methodus, quam CRANTZ (*e*), G. WATTS (*f*) & ipſe SMELLIE (*g*) commendant, inanis dici meretur; exploſa enim vaſorum uteri & placentae mutua anaſtomoſi, nulla datur ratio, quare circulatio a relictis in matrice ſecundinis redintegrari poſſet, quin & inſtituto experimento obſervavit ROEDERER (*h*), arteriarum umbilicalium pulſum citius deſinere, quam ſi aëri nudo expoſitae fuiſſent; exemta autem placenta, & in calidam demerſa, etſi diutius pulſatio duret, quam in ſolo aëre, ut idem quoque notavit, multum tamen abeſt, ut imminuta augeri, vel penitus ſublata reſtitui poſſit. Nec inutilis tantum, verum ſummopere noxia haec encheireſis reputari debet infantibus, in qui-

(*b*) *L. c* §. 844. (*c*) *L. c. T.* 1. §. 802. (*d*) Vid. *Libr. de Superfoet. p.* 261. & ſeq. (*e*) Vid. *Hebammenkunst, p.* 48. (*f*) In *Comm. Lipſ. V.* 5. *p.* 441. (*g*) *A treatiſe &c. Book* 3. *Chapt.* 2. *Sect.* 4. *T.* 1. *p.* 228. & 29. (*h*) *Icon. Uteri Human. p.* 27 & 28. in notis.

quibus dubia ſunt vitae indicia ex eo, quod a coacervato circa cor & pulmones ſanguine reſpiratio impediatur; in his enim ipſa funis diſciſſio quam citiſſime peracta, & ſanguinis ex eo eductio, optimum, uti modo vidimus, ad ſuſcitandam vitam ſeſe praebet adminiculum, quapropter merito SMELLIUM reprehendit BURTON (*i*), quod inepta haecce adeo laudaverit; eademque etiam ſummopere rejicit BAUDELOCQUE (*i**).

Nec minus reprobanda eſt ſanguinis ex funiculo repreſſio verſus foetum, quae olim maximo in uſu erat, ubi infirmus in lucem ederetur infans, quodque artificium plurimum laudavit ARISTOTELES: *Saepe viſus eſt puer emortuus naſci, cum ei infirmo prius quam deligaretur umbilicus, ſanguis in umbilicum & circa, efflueret. Sed jam aliquae obſtetrices factae peritiores reprimunt intro de umbilico ſanguinem, quo facto, ſtatim infans, qui modo exſanguis deficiebat, recreatur, vitaeque reſtituitur* (*k*); hoc autem conſilium, quod non Antiqui tantum ſed & Neotericorum nonnulli dederunt, jam ſuo tempore rectiſſime damnavit MAURICEAU (*l*), cum ſanguis hicce grumoſus & coagulatus non niſi maximas noxas foetui inferre poteſt, uti etiam notat LEVRET (*m*).

Quanto melius igitur & hoc in opere procedunt Hodierni, qui, vanis hiſce & noxiis rejectis, non generalem quandam, in omnibus adhibendam, curandi methodum praecipiunt, ſed ad varias cauſſas reſpicientes, diverſa proponunt adminicula, ſingulis accommodata, quibus debilis foetus tutiſſime ad vitam revocari poſſit (*m**).

Nec operae pretium erit, hic multis memorare aliam quandam cautelam, qua nonnulli voluerunt, ut, priusquam ligaretur funiculus, omnis ſanguis, qui inter

(*i*) In *letter &c. p.* 22, 23, 111. & 112. (*i**) *L. c. T.* 1 §. 815. (*k*) *Hiſt. Anim. L.* 7. *C.* 10. (*l*) *L. c. T.* 1. *p.* 358. (*m*) In *Comm. Lipſ. V.* 20. *p.* 646. (*m**) Conf. praeter alios BAUDELOCQUE *l. c. T.* 1. §. 809—815.

ter abdomen foetus & locum conſtringendum continetur, ſtudioſe emulgeretur, quo ſperabant fore, ut morbus varioloſus, cujus fomitem in illo ſanguine haerere opinabantur, feliciter averruncari poſſet. Mirum ſane, abſurdam hanc opinionem, cujus veſtigia jam apud Arabes reperiuntur, noſtris etiam diebus, in tanta Phyſiologiae luce a quibusdam denuo commendatam fuiſſe, ita ut Medicinae quidam Profeſſor U. C. Salchow anno 1776 hanc methodum tanquam optimum variolarum prophylacticum promulgaverit (*n*), quin & in alia Germaniae parte obſtetrices mandato publico ad hancce encheireſin obſtrictae fuerint: verum non ipſa tantum ratio, ſed & Burggravii (*o*) experimenta, quibus obſervavit, infantes nihilominus variolis non modo correptos, ſed & enectos fuiſſe, jam dudum evicerunt, hancce cautelam, Medicorum attentione prorſus indignam, ad muliercularum figmenta & aniles fabulas eſſe relegandam.

Atque ita primaria, quae Argumenti ratio poſtulabat, abſolvimus momenta, & ex ſingulis evidentisſime, ni fallimur, inſignia Recentiorum in Artem noſtram merita oſtendimus; quum enim partes illas, in quibus foetus durante graviditate hoſpitatur, & per quas in lucem emitti debet, quae Artis baſin ac fundamentum conſtituunt, multo melius hodie cognitas habeamus; quum conceptionis indicia firmiora ac certiora perſpecta ſint; quum partus mechanismus tam egregie Recentioribus innotuerit, ut vel levisſimae deviationes a progreſſu naturali intelligi, & aptis auxiliis corrigi valeant; quum denique omnia illa adminicula, in partu naturali a Neotericis adhiberi ſolita, tam eximie matris viribus ac vitae conſulant, & omnia, quae foetui imminent pericula, optime avertant, quid demum impedit, quo minus concludamus, inſignem eſſe Artis Obſtetriciae hodiernae prae veteri praeſtantiam.

(*n*) Vid. *Berliniſche ſammlungen. IX. Band. III. Stück p.* 230. (*o*) In *Novis Act. Phyſ. Medic. T.* 4. *Appendic. p.* 40.

T A N T U M.

T H E S E S.

I. *Venas Meseraïcas partem chyli absorbere, contra* HUNTERUM *statuo.*

II. *Primaria fluxus menstrui caussa in periodico ac determinato quodam vasorum uteri motu quaerenda videtur.*

III. *Quintum nervorum par merito accessorium sensuum externorum appellaveris.*

IV. *Ratio, cur in adultis foramen cordis ovale aliquando apertum inveniatur, ex fabrica valvulae* EUSTACHII *repeti debet.*

V. *Etsi non omni dubio major sit* JONSTONI *circa usum gangliorum sententia, id tamen asseri potest, quod ganglia dentur praecipue in nervis, qui tendunt ad partes voluntati haud subjectas.*

VI. *Non alia dantur Argillae principia, quam terra aluminis & arena, quum vero facile sese aqua dilui patiatur, & diluta omne genus corporum recipiat, hinc creberrime variis & diversissimis substantiis inquinata solet occurrere, & haec ratio est, cur tantopere de Argillae natura Chemici inter se dissentiant.*

VII. *Atque haec Aluminis terra sui generis est, ad Calcareas aut Vitrescentes non referenda.*

VIII. *Immerito Lapidem Lazuli ob Cupri suspicionem ad venena relatum fuisse, pulcra* MARGGRAFII *experimenta evicerunt.*

IX. *Etsi experientia adhuc deficiat, Mercurius Vitae reliquis ex Stibio praeparatis ad conficiendum Tartarum Emeticum aptior videtur, quin ipsi Vitro Antimonii praeferendus.*

X. *Saepius praestat pus inter laminas Corneae haerens relinquere, quam extrahere.*

XI. *Facta amputatione, arteriae non cum partibus vicinis, sed solae filo constringi debent.*

XII. *In operatione aneurysmatis longe tutius est partem arteriae relinquere, quam totum tumorem auferre.*

XIII. *Calculi vesicae figura ac situs melius digitis, quam instrumentis dignosci possunt.*

XIV. *Erronea est* LEVRETI *ac* ROEDERERI *sententia, qua pelvis axin per lineam rectam determinandam voluerunt.*

XV. *De-*

XV. *Datur quaedam obliquitas uteri naturalis.*

XVI. *In haemorrhagiis gravidarum ac parturientium, turundae liquore quodam ſtyptico imbutae & in vaginam immiſſae, quae a* LE ROUX *inprimis commendantur, praeſtantiſſimum ſeſe ſiſtunt adminiculum, quin pluribus in caſibus* PUZOSII *methodo praeferri debent.*

XVII. *Praeter Forcipes Smellianas & Levretianas quam maxime etiam laudari meretur Johnſoniana, utut a* STEINIO *vituperetur.*

XVIII. *Clunibus praeviis atque in apertura pelvis inferiore incuneatis, Forcipis uſus reliquis, quae vulgo laudantur, auxiliis longe ſecurior eſt.*

XIX. *Licet in transverſis capitis incuneationibus fabricae partium magis accommodata ſit Forcipis methodo Smelliana applicatio; teſtantur tamen eximiorum Virorum obſervationes, feliciſſime etiam protractos fuiſſe infantes, ſi facies atque occiput ejus brachiis prehenderentur.*

XX. *Quum varia dentur obſtetricantium obſervata, quae felices Forcipis ſucceſſus etiam tunc, ubi caput nondum pelvis cavum intraverit, confirmant, non video, cur haec machina eo in caſu a nonnullis tantopere improbetur.*

XXI. *Vix aliqua eſt Sectionis oſſium pubis utilitas.*

XXII. *Etſi acrimonia Scorbutica non recte cognita ſit, multa tamen cum morbis putridis habet communia.*

XXIII. *Icterus neonatorum praecipue a mutata circulatione & turbis inde in hepate oriundis, derivari debet.*

XXIV. *Caute cum aperte acidis & promte aceſcentibus in febribus bilioſis mercandum.*

XXV. *Sedes pleuritidis exquiſitae eſt in thoracis partibus continentibus, nec obſtat, quo minus etiam haec per ſputa judicari poſſit.*

XXVI. *Senſus caloris a vero caloris gradu diſtingui debet.*

